

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av avfallslagen och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av avfallslagen och vissa lagar som har samband med den (RP 40/2021 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet, förvaltningsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 24/2021 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 22/2021 rd
- ekonomiutskottet EkUU 20/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Jussi Kauppila, miljöministeriet
- miljöråd Riitta Leinen, miljöministeriet
- miljöråd Anna-Maija Pajukallio, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Tarja-Riitta Blauberg, miljöministeriet
- specialsakkunnig Elisa Fagerström, arbets- och näringsministeriet
- professor Petri Kuoppamäki, Aalto-universitetet
- överinspektör Teemu Virtanen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland
- direktör Petrus Kautto, Finlands miljöcentral
- specialplanerare Hanna Salmenperä, Finlands miljöcentral
- avfallshanteringsplanerare Anna Kettunen, Joensuu regionala avfallsnämnd
- servicechef Kari Ström, Jyväskylä regions avfallsnämnd
- avfallshanteringsombud Veli-Matti Suhonen, Sydvästra Finlands avfallshanteringsnämnd
- specialsakkunnig Tuulia Innala, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Mika Suomalainen, Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy
- chef för samhällsrelationer Janne Koivisto, Fortum Abp
- verkställande direktör Pertti Hettula, Hettula Oy
- verkställande direktör Esa Rimpiläinen, Kainuun Jätehuolto Oy
- verkställande direktör Sami Hirvonen, Kiertokaari Oy

Betänkande MiUB 3/2021 rd

- företagare, styrelseledamot Teemu Saari, Kipox Oy
- direktör för samhällskontakter Risto Pohjanpalo, Kuusakoski Oy
- direktör för samhällskontakter Jorma Mikkonen, Lassila & Tikanoja Oyj
- verkställande direktör Antti Niskanen, LCA Consulting Oy
- verkställande direktör Jukka Heikkilä, Sydvästra Finlands Avfallsservice Ab
- miljödirektör Helena Kumpulainen, Ovako Imatra Oy Ab
- verkställande direktör Tuija Ahrikkala, Bottenvikens Avfallshantering Ab
- verkställande direktör Harri Kallio, Pirkanmaan Jätehuolto Oy
- verkställande direktör Mikko Lammi, Pohjanmaan Hyötyjätékuljetus Oy
- rådgivare Tuovi Kurttio, Huvudstadsregionens Återanvändningscentral Ab
- ledande expert Joonas Hokkanen, Ramboll Finland Ab
- verkställande direktör Liisa-Marie Stenbäck, Recser Ab / Paristokierrätys
- verkställande direktör Nina Rasola, RL-Palvelut Oy
- ordförande Matti Tulla, SKAL Miljöföretagarna rf
- verkställande direktör Juha-Heikki Tanskanen, Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy
- verkställande direktör Vesa Soini, Finlands Returplast Ab
- specialforskare Margareta Wahlström, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- forskare Malin zu Castell-Rudenhause, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- verkställande direktör Lauri Jokinen, Vammalan Hyötykeräys Oy
- ledande expert Marja Ola, Finsk Handel rf
- chef för påverkansarbete Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- påverkans- och forskningsdirektör Tuomas Viljamaa, Finlands Disponentförbund rf
- verkställande direktör Riku Eksymä, Cirkulärkraft Finland rf
- chefsekonom Jukka Kero, Finlands Fastighetsförbund rf
- expert Pekka Loukola, Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- specialsakkunnig Jari Natunen, Finlands naturskyddsförbund rf
- verksamhetsledare Janne Tähtikunnas, Finlands Egnahemsförbund rf
- verkställande direktör Marja-Liisa Niinikoski, Suomen Tekstiili ja Muoti ry
- chef för lagstiftningsärenden Tiina Toivonen, Företagarna i Finland rf
- verkställande direktör Otto Lehtipuu, Miljöindustrin och -tjänster YTP rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
- Kajaanin Romu Oy
- Fortum Abp
- Neste Abp
- Veikko Lehti Oy
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Plastindustrin rf
- Suomen Romukauppiain Liitto ry.

Inget yttrande av

- Stena Recycling Ab.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att avfallslagen, miljöskyddslagen, kemikalielagen och strafflagen ändras. En del av de föreslagna ändringarna är nödvändiga för att genomföra EU:s avfallspaket och förordningen om långlivade organiska föroreningar, en del följer av nationella behov. Genom förslagen genomförs också de produktförbud och märkningskrav som ingår i direktivet om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön. Genom propositionen genomförs skrivningar som ingår i den strategiska helheten "Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden" i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering, som genom ökad materialåtervinning av avfall stärker Finlands roll som föregångare inom cirkulär ekonomi.

Det föreslås att det i avfallslagen och förordningar som utfärdas med stöd av den föreskrivs om nya mål för och skyldigheter till materialåtervinning och separat insamling av avfall. Målet är att 55 viktprocent av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas 2025, 60 viktprocent 2030 och 65 viktprocent 2035. Också målen för materialåtervinning av förpackningsavfall skärps. För att målen för materialåtervinning ska nås föreslås nya, betydligt skärpta skyldigheter i fråga om separat insamling för kommuner, avfallsinnehavare och förpackningsproducenter. Det föreslås att de som yrkesmässigt samlar in avfall åläggs att främja förberedandet av avfallet för återanvändning.

I fråga om transport av separat insamlat avfall som hör till kommunens organiseringsansvar föreslås att det nuvarande dubbla systemet avskaffas och att man övergår till kommunalt ordnad avfallstransport. I fråga om blandat kommunalt avfall och slam från slamavskiljare och slutna tankar kan kommunen, om förutsättningarna enligt lagen uppfylls, fortfarande besluta att fastighetsinnehavaren ska ordna transporten.

Förpackningsproducenterna och kommunen ska ordna separat insamling av förpackningsavfall från boende i samarbete. Det föreslås att producenterna och kommunerna åläggs att komma överens om samarbetet samt om de ersättningar producenterna betalar till kommunerna för den separata fastighetsvisa insamlingen av förpackningsavfall och transporten till den avfallshantering producenterna ordnar. Förpackningsproducenterna ska stå för minst 80 % av den totala kostnaderna för hanteringen av förpackningsavfall.

Det föreslås att minimikraven på producentansvarssystem utökas och preciseras. Producentmanslutningarna ska främja producenternas möjlighet att fullgöra sina producentansvarsskyldigheter i fråga om olika produkter genom en enda aktör. Verksamhetsfältet för en sammanslutning av förpackningsproducenter ska omfatta alla förpackningsmaterial. De nya bestämmelserna syftar också till att förmå de aktörer som bedriver internationell distanshandel att delta i producentansvarssystemen.

Propositionen hänför sig till andra tilläggsbudgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2021.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med propositionen är att genomföra EU:s så kallade avfallspaket, som antogs 2018 och som ska effektivisera iakttagandet av avfallshierarkin och öka materialåtervinningen och resurs-effektiv användning av material i syfte att främja cirkulär ekonomi. Materialåtervinningsgraden för avfall måste höjas och den separata insamlingen av avfall ökas betydligt jämfört med nuläget. I synnerhet den föreslagna lagstiftningen om producentansvar för förpackningar och ordnande av kommunala avfallstransporter inverkar på ansvarsfördelningens och bestämmelsernas tydlighet för att målen ska nås.

De viktigaste ändringarna som krävs enligt avfallsdirektiven är att stegvis höja målen för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall till 65 viktprocent senast 2035 och att stegvis begränsa deponeringen och bortskaffandet av kommunalt avfall genom förbränning till högst 10 procent senast 2035. Av den mängd förpackningsavfall som motsvarar alla förpackningar som släpps ut på marknaden ska minst 65 viktprocent materialåtervinnas 2025 och 70 viktprocent 2030. Minst 75 viktprocent av förpackningarna av fiber ska materialåtervinnas 2025 och minst 80 viktprocent 2030. Motsvarande årtal ska minst 25 och 30 viktprocent av förpackningarna av trä, minst 70 och 75 viktprocent av förpackningarna av glas, minst 70 och 80 viktprocent av förpackningarna av järnmetall och aluminium och minst 50 och 55 viktprocent av förpackningarna av plast materialåtervinnas. Dessutom införs nya åtgärder för att förhindra uppkomsten och främja återanvändning av avfall. Bestämmelserna om biprodukter och om upphörandet att klassificeras som avfall harmoniseras och förenklas.

I fråga om transport av separat insamlat avfall som hör till kommunens organiseringsansvar föreslås att det nuvarande dubbla systemet avskaffas och att man övergår till kommunalt ordnad avfallstransport. I fråga om blandat kommunalt avfall och slam från slamavskiljare och slutna tankar kan kommunen, om förutsättningarna enligt lagen uppfylls, fortfarande besluta att fastighetsinnehavaren ska ordna transporten.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Miljöutskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer.

Minskning av mängden av och skadligheten hos avfallet samt främjande av återanvändning

Utskottet anser att propositionen är ett av de viktigaste sätten att främja uppkomsten av en hållbar cirkulär ekonomi. Cirkulär ekonomi siktar på sparsam användning av naturresurser, att produkterna ska hållas i omlopp så länge det är motiverat ur miljösynpunkt samt att sidoströmmar och avfall ska återvinnas som råvara. Avfallslagen gäller i synnerhet främjandet av det sist nämnda målet och skapar ramar för en kontrollerad avfallshantering och materialåtervinning. Utskottet betonar att cirkulär ekonomi syftar till en övergripande förändring mot hållbara produktions- och konsumtionsvanor. Målet är en horisontell, systematisk omställning som skapar förutsättningar för hållbar utveckling. I enlighet med målet i avfallshierarkin prioriteras en minskning av mängden avfall som uppkommer, och i andra hand säkerställs återvinning och en betydande användning av det återvunna avfallet som råvara. Avfallslagen är dock endast ett verktyg för att uppnå de

Betänkande MiUB 3/2021 rd

övergripande målen, och separat insamling säkerställer i sig ännu inte tillkomsten av en marknad som baserar sig på återvinning, utan det behövs flera styrmedel för att främja cirkulär ekonomi.

I förslaget till avfallslag är de nya skyldigheterna att separat samla in avfall viktiga, och de ska öka återvinningen av avfall. Det skapar en grund för framväxten av en marknad som bygger på återvinning, vilket minskar användningen av jungfruliga naturresurser och beroendet av råvaror som importeras från andra länder. Med tanke på förebyggandet av avfall är det viktigt att det inom produktpolitikens område finns bestämmelser om produktens egenskaper. I 9 § i förslaget till avfallslag föreslås det att skyldigheterna för tillverkaren, den som släpper ut en produkt på marknaden och distributören preciseras så att produkten utöver de tidigare kraven också ska vara resurseffektiv, hållbar i fråga om livscykel och drifttid och att en produkt som innehåller kritiska råvaror ska återanvändas och återvinnas som avfall. Vidare ska det vid behov ses till att det finns tillgång till reservdelar, bruksanvisningar och andra instrument eller annan utrustning som möjliggör återanvändning och reparation av produkten. Utskottet betonar att 9 § 1 mom. också har skärpts genom att uttrycket "i den utsträckning det är möjligt", som uttrycker villkorlighet, har strukits.

Den produktpolitiska styrningen genomförs också genom bestämmelser om producentansvar. I propositionen strävar man efter att precisera bestämmelserna om producentansvar så att kostnaderna för avfallshanteringen av de produkter som omfattas av producentansvaret så exakt som möjligt riktas till producenterna i förhållande till kostnaderna för avfallshanteringen av deras produkter.

Den ekologiska produktdesign som stöder återvinning styrs för närvarande av till exempel ekodesigndirektivet, EU:s kemikalieförordning (REACH), obligatorisk energimärkning av produkter samt frivilliga miljömärken. Utöver ekodesign kan blandningsskyldigheter och utvecklande av avfallsbeskattningen vara effektiva styrmedel. Den blandningsskyldighet som gäller plastflaskor har redan godkänts i EU:s SUP-direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön. Genomförandet av direktivet förutsätter att PET-flaskor innehåller minst 25 procent återvunnet material 2025 och alla plastflaskor minst 30 procent återvunnet material 2030. Motsvarande skyldigheter kommer att införas bland annat i EU:s direktiv om förpackningsavfall och uttjänade fordon. Möjligheterna att utveckla avfallsbeskattningen för att effektivisera dess styreffekt som ökar återvinningen utreds för närvarande i samarbete mellan miljöministeriet och finansministeriet, eftersom den avfallsskatt som tas ut för deponering av avfall har visat sig vara ett effektivt sätt att minska deponeringen av industriellt avfall. Också metoder för styrning av avfallsförbränningen för att främja cirkulär ekonomi utreds som bäst.

Som sagt behövs det, utöver avfallslagstiftningen, ny styrning för att främja återvinningsmarknaden. I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi presenteras tiotals sinsemellan sammanhängande initiativ som syftar till att genom produktpolitik stärka produkters och affärsmodellens hållbarhet genom att minska uppkomsten av avfall och öka andelen återvunnet material i produkterna samt minska obalansen mellan utbud och efterfrågan på returråvaror. Handlingsplanens mål är också att skapa en fungerande inre marknad för returråvaror och att bedöma möjligheterna att för specifika avfallsflöden utveckla kriterier på EU-nivå för upphörande att klassificeras som avfall (end-of-waste-kriterier, eow) i syfte att harmonisera de nationella kriterierna. Utskottet betonar

Betänkande MiUB 3/2021 rd

vikten av att lagstiftningen är konsekvent och förutsägbar för att stärka återvinningsmarknaden i praktiken.

De allt strängare målen för återvinning av förpackningsavfall och kommunalt avfall kräver inte bara en utvidgning av den fastighetsvisa insamlingen utan också en mer aktiv avfallssortering bland konsumenterna. Utöver de skärpta skyldigheterna i fråga om separat insamling är det väsentligt att de boende kan sortera avfall och också sorterar aktivt. Utskottet betonar att det för att sorteringen ska fullföljas är nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid den information som delas ut till de boende. De gemensamma sorteringsanvisningarna ska inte bara delas ut till lägenheterna utan också finnas tillgängliga vid avfallskärnen. Informationen ska uppmuntra till sortering och finnas kvar så att också nya boende kan ta del av den. Det är bra att de boende är medvetna om att korrekt sortering också påverkar kostnaderna för avfallshandlingen och därmed boendekostnaderna, såväl i ägarbostäder som i hyresbostäder. Det är också bra att se till att avfallsutrymmena är bekväma att använda, eftersom sorteringsaktiviteten har konstaterats öka om utrymmena över lag är städade och har bra belysning. Hur sortering blir en daglig vana är något som effektivt kan läras ut i hemmet men också på daghem och skolor. Utskottet påpekar också att såväl myndighetsbeslut och myndighetsanvisningar som kundinformation och kundservice ska vara tillgängliga på både finska och svenska. Dessutom måste man räkna med att separat insamling av textilier kommer att leda till ett nytt slags rådgivningsbehov och att det sannolikt kommer att finnas en större efterfrågan också på komposteringsrådgivning.

För att sorteringen ska vara så enkel och entydig som möjligt för konsumenterna bör aktörerna fästa uppmärksamhet vid att märkningen av sopkärl och förpackningar ska stämma överens. Om märkningarna är bristfälliga garanterar sorteringsaktiviteten inte alltid ett gott slutresultat. Vid märkningen kan man till exempel utnyttja det märkningssystem med piktogram som utvecklats i en samnordiska utredning och som underlättar sorteringen av avfall. De obligatoriska nationella märkningskraven kan orsaka problem i handeln med importerade varor, varför märkningen bör grunda sig på frivillighet och avgiftsfrihet. Exempelvis genom de metoder som tas in i den riksomfattande avfallsplanen kan man främja att kommunala och privata aktörer inom avfallsbranschen, producentsammanslutningar, de som förpackar produkter, privata företag samt evenemangsarrangörer i större utsträckning inför enhetliga märkningar och piktogram.

Utskottet välkomnar också den föreslagna ändringen i 93 § i förslaget till avfallslag, enligt vilken kommunen är skyldig att i sin avfallsrådgivning fästa särskild vikt vid att minska mängden livsmedelsavfall. Matproduktionen och konsumtionen har en betydande miljöpåverkan, eftersom cirka en tredjedel av all miljöbelastning som konsumtionen orsakar uppstår av mat och en betydande mängd ätbar mat inte utnyttjas. EU har som mål att minska matsvinnet med 50 procent fram till 2030. Åtgärder för att minska matsvinnet behövs i hela livsmedelskedjan, men rådgivning enligt avfallslagen är en viktig helhet för att förebygga uppkomsten av avfall.

Materialåtervinningsmålen

Återvinningsgraden för kommunalt avfall i Finland har under de senaste åren varit 41—43 viktprocent. Det är möjligt att beräkna återvinningsgraden och rapportera till kommissionen på fyra alternativa sätt, så medlemsstaternas resultat är inte helt jämförbara. Återvinningsgraden i Finland har beräknats med hjälp av beräkningsmetod 4 enligt kommissionens beslut¹. Nu har regler-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

na för beräkning av materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall ändrats² så att de alternativa beräkningssätten slopas och att den enda tillåtna beräkningsmetoden herefter i huvudsak motsvarar den beräkningsmetod som tillämpats i Finland. Enligt de nya beräkningsreglerna får den återvunna avfallsmängden dock inte innefatta det (sorterings)svinn som uppstår vid förbehandlingen av separat insamlat avfall. Detta beräknas minska Finlands nuvarande återvinningsgrad med minst några procentenheter. Återvinningsgraden för 2020 ska rapporteras till kommissionen senast den 30 juni 2022 i enlighet med de nya beräkningsreglerna. Med den nya beräkningsmetoden är det mål för materialåtervinning av kommunalt avfall som baserar sig på direktivet alltså 55 procent 2025, 60 procent 2030 och 65 procent 2035. Utskottet konstaterar att målen utgör rättsligt bindande förpliktelser för medlemsstaterna. Till skillnad från de allmänna målen är materialspecifika mål för materialåtervinning av förpackningsavfall enligt förslaget bindande skyldigheter för producenter och producentsammanslutningar.

Reglerna för beräkning av mängden återvunnet förpackningsavfall revideras genom förslaget till avfallslag på samma sätt som för kommunalt avfall. Uppskattningen av mängden förpackningsavfall vid beräkningen av återvinningsgraden måste preciseras. Mängden förpackningsavfall som uppkommer beräknas utifrån mängden förpackningar som släpps ut på marknaden tillsammans med de förpackade produkterna. I den preciserade uppskattningen i enlighet med avfallsdirektivet ska alla förpackningar som för närvarande inte omfattas av statistikföringen beaktas mer noggrant, vilket enligt preliminära bedömningar minskar den totala återvinningsgraden för förpackningsavfall med cirka 12 procentenheter och återvinningsgraden för förpackningsmaterial med cirka 4–27 procentenheter beroende på förpackningsmaterial. I beräkningen ska nu ingå förpackningar som släppts ut på marknaden inom distanshandeln och av fripassagerare plus förpackningar som släppts ut på marknaden av producenter i form av företag med en omsättning på mindre än en miljon euro och utan skyldigheter inom producentansvar.

Det är nödvändigt med strikta skyldigheter till separat insamling för att man ska kunna samla in tillräckligt med avfallsmaterial av hög kvalitet för materialåtervinning. De mål för materialåtervinning av förpackningsavfall som är bindande för producenterna väntas kunna nås med skäliga tilläggsåtgärder. Det avfall från konsumentförpackningar som klassificeras som kommunalt avfall måste däremot samlas in och materialåtervinnas i större mängder än vad som behövs för att uppnå målen för materialåtervinning av förpackningsavfall. Detta för att vi ska nå målen för materialåtervinning av kommunalt avfall. Det är en stor utmaning även för Finland. I propositionen föreslår regeringen att bestämmelser om målen ska finnas på förordningsnivå, huvudsakligen i enlighet med direktiven. Ett striktare mål än i direktivet föreslås endast för materialåtervinning av aluminiumförpackningar. Utskottet konstaterar att regleringen i praktiken preciseras på förordningsnivå, eftersom propositionen innehåller sammanlagt 34 förslag till bestämmelser genom vilka statsrådet bemyndigas att genom förordning utfärda närmare bestämmelser som kompletterar lagen.

Förslaget till avfallslag innehåller i huvudsak bestämmelser om separat insamling och endast i liten utsträckning nya bestämmelser om vad som ska göras med avfallet efter insamlingen. Den väsentligaste av dessa är förbudet mot förbränning och deponering av separat insamlat avfall (15 a

1 Kommissionens beslut 2011/753/EG

2 Kommissionens beslut 2019/1004

Betänkande MiUB 3/2021 rd

§). Bestämmelserna om avfallens kvalitet (15 b §) och förberedelse för återanvändning (11 a §) ska främja förberedelse för återanvändning. Enligt 11 a § 1 mom. ska kommunen, producenten eller annan aktör som bedriver yrkesmässig insamling av avfall ge de företag och sammanslutningar som bedriver förberedelse för återanvändning lika möjlighet att få avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning från en utvald mottagningsplats till den del de inte själva ordnar förberedelse för återanvändning av avfallet i fråga.

Utöver ambitiösa återvinningsmål betonar utskottet vikten av att se till att material som samlats in separat tillverkas av högkvalitativa återvinningsmaterial och att det finns tillräcklig efterfrågan på dessa material på marknaden. Detta kräver vid sidan av avfallslagen att många olika slags styrmedel införs, vilket lyfts fram ovan.

Krav på separat insamling av kommunalt avfall och förpackningsavfall

Det föreslås att kravet på separat insamling av avfall skärps betydligt. Den lagstadgade skyldigheten att samla in avfall separat ändras enligt avfallsdirektivet så att de olika avfallsslagen i regel ska samlas in separat. Undantag från skyldigheten att samla in avfall separat ska endast vara tillåtna om någon av förutsättningarna enligt lagen och direktivet uppfylls. Kommunen och förpackningsproducenten ska ordna separat insamling av förpackningsavfall i samarbete. Utgångspunkten är att kommunernas och förpackningsproducenternas samarbetskyldighet bäst främjar insamling och materialåtervinning av förpackningsavfall från boende och effektivt stöder också uppnåendet av målet för materialåtervinning av kommunalt avfall. Noggrannare krav på separat insamling som riktas till olika aktörer per fastighet eller område ska utfärdas genom förordning av statsrådet med stöd av bemyndigandena i 15 och 49 § i lagen.

De regionala skillnaderna i Finland kan vara stora när det gäller hur bosättningen är koncentrerad och hur många regionala mottagningsplatser som behövs. Utskottet välkomnar den föreslagna dynamiska regleringsmodellen, enligt vilken kommunen genom avfallshanteringsföreskrifter i fråga om avfall som den ansvarar för ska kunna föreskriva om striktare, eller för en bestämd tid på högst fem år lindrigare, krav på separat insamling än vad som föreskrivs på förordningsnivå. Utöver fastighetsvis insamling ska kommunen ordna områdesvisa mottagningsplatser för annat avfall som ska materialåtervinnas eller som förutsätter särskild behandling. Områdesvisa mottagningsplatser för textilavfall bör ordnas senast två år före den tidsfrist som anges i direktivet, det vill säga den 1 januari 2023.

Även förvaltningsutskottet anser att det är motiverat att skärpa skyldigheten till separat insamling och betonar att kommunerna även i fortsättningen har möjlighet att utfärda avfallshanteringsföreskrifter som under vissa förutsättningar gör det möjligt att avvika från de föreskrivna skyldigheterna om det behövs. Av skäl som grundar sig på lag kan kommunen till exempel besluta att skyldigheten att ordna separat insamling inte ska gälla ett område där kostnaderna för den separata insamlingen är oskäliga i förhållande till nyttan av den. Dessutom är det viktigt att kommunerna i det föreslagna 41 § 3 mom. ges företräde när det gäller att ordna separat insamling på frivillig basis.

Förpackningsproducenten ska liksom i nuläget ordna områdesvis mottagning av förpackningsavfallet. I propositionen står det att till följd av den ökande fastighetsvisa insamlingen kan minimi-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

antalet områdesvisa mottagningsplatser för förpackningsavfall av glas, metall och fiber från boende, om vilket det föreskrivs genom förordning, minskas jämfört med nuläget. Å andra sidan föreslås det att minimikravet på antalet mottagningsplatser för förpackningsavfall av plast höjs till samma nivå som för andra förpackningsmaterial. Att separat insamling av förpackningsavfall ordnas för alla bostadsfastigheter med minst fem lägenheter i tätorter innebär att cirka 50 procent av Finlands befolkning omfattas av fastighetsvis separat insamling.

Utskottet konstaterar att genomförandet av avfallspaketet förutsätter en betydande förändring i materialåtervinningen av kommunalt avfall samt en strukturell reform med tanke på helheten, när den relativa andelen separat insamlat avfall ökar avsevärt. Totalreformen inverkar också på avfallsavgifternas struktur och avfallshanteringstjänsternas regionala struktur. Utskottet föreslår ett uttalande om de samlade konsekvenserna av genomförandet av reformen och särskilt om en höjning av materialåtervinningsgraden, prisutvecklingen i fråga om avfallsavgifter och uppföljningen av utvecklingen av små och medelstora företags konkurrensställning. (*Utskottets förslag till uttalande 1*)

Bestämmelser om biprodukter och om upphörandet att klassificeras som avfall

Syftet med produkt- och kemikalielagstiftningen är i första hand att se till att produkterna är säkra, medan avfallslagstiftningen å sin sida främjar förebyggandet av uppkomsten av avfall och återvinningen av biprodukter och avfall som råvara. Även om det har varit motiverat att skilja åt bestämmelserna om avfall respektive andra råvaror, medför differentieringen i den cirkulära ekonomin utmaningar genom att det blir svårare att produktifiera avfallsmaterial och spåra problematiska ämnen i materialkretsloppen. Därför är det viktigt att granska kontaktytorna i lagstiftningen för att främja cirkulär ekonomi.

Regleringen om klassificering och upphörande att klassificeras som avfall är en viktig kontaktyta. EU-förordningar har utfärdats om kriterierna för när vissa avfallskategorier ska upphöra att klassificeras som avfall³. Förordningarna är i sig förpliktande, men det är frivilligt för verksamhetsutövaren att ta kraven i bruk. Genom förordning av statsrådet kan det utfärdas nationella bestämmelser om upphörande att klassificeras som avfall, men hittills har inga förordningar utfärdats. Om det inte finns någon EU-lagstiftning eller nationell lagstiftning som gäller ett visst avfallsslag, kan beslut om upphörande att klassificeras som avfall fattas från fall till fall. Beslutet ska alltid fattas separat för varje avfallsslag och verksamhetsutövare, dvs. avgörandet från fall till fall blir inte allmänt tillämpligt.

Samma krav i kemikalielagstiftningen gäller för produkter som tillverkats av återvunnet material och returmaterial som för nya produkter som tillverkats av jungfruliga material. Produkterna ska vara säkra och uppfylla de lagfästa kraven. De material som återvinns varierar när det gäller sammansättning, ålder och ursprung, vilket innebär att återvinning av avfall som returmaterial kan innebära en risk för att skadliga ämnen åter kommer in i kretsloppet.

Syftet med 5 b § i förslaget till avfallslag är att lätta på kraven på upphörande att klassificeras som avfall och att förtydliga förfarandet för beslut om upphörandet i enskilda fall. I propositionsmo-

³ Exempelvis gällande koppar-, stål- och aluminiumskrot samt aluminium- och glaskross.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

tiven uppges det att avsikten är att tillsätta en arbetsgrupp som ska bedöma behovet att föreskriva om ett särskilt lättare förfarande än miljötillståndsförfarandet för att avgöra upphörandet att klassificeras som avfall i sådana fall som det inte föreskrivs om i EU-rätten eller någon nationell förordning.

Miljöutskottet anser att det är mycket viktigt att förfarandena blir smidigare. För att främja cirkulär ekonomi är det viktigt att snabbt få tillgång till resursflöden och på så sätt minska behovet av jungfruliga råvaror. Utskottet anser att man i stället för ett tungt miljötillståndsförfarande bör utreda möjligheterna att föreskriva ett enklare nytt förfarande, särskilt när det gäller upphörandet att klassificeras som avfall, där behörigheten koncentreras till en enda myndighet. Genom centraliseringen främjas en effektiv resursanvändning och utveckling av sakkunskapen samt enhetlig praxis oberoende av var verksamheten är placerad. (*Utskottets förslag till uttalande 2*)

Utskottet fäster också särskild uppmärksamhet vid att insamlingssystem planeras och utvecklas för plastavfall från olika källor och att det finns både stora förhoppningar och intresse för materialåtervinning av plastavfall. Det är motiverat och ändamålsenligt att inleda beredning av en nationell eow-förordning om mekanisk materialåtervinning av plastavfall. Den nationella regleringen behövs för att säkerställa verksamhetens kvalitet och likabehandling av verksamhetsutövarna.

Utskottet konstaterar att enligt artikel 3.17 i avfallsdirektivet ska materialåtervinning leda till att avfall används som produkt, material eller ämne och att användningen som bränsle eller energi inte kan betraktas som materialåtervinning. Kemisk materialåtervinning kan således betraktas som materialåtervinning endast till den del den leder till att en kemikalie som framställts av avfall används som råvara.

Ordnande av transport av avfall som kommunen ansvarar för

Bestämmelser om kommunens skyldighet att ordna avfallshantering finns i 32 § i avfallslagen. Kommunen ska ordna hanteringen av bland annat avfall från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende, kommunalt avfall från kommunens förvaltnings- och serviceverksamhet och avfall från affärslokaler. Kommunen ska enligt avfallslagens 33 § om kommunal avfallshantering i andra hand ordna hanteringen av annat avfall än det som avses i 32 §, om avfallsinnehavaren begär det på grund av bristande utbud av andra tjänster och avfallet till sin beskaffenhet och mängd lämpar sig för transport eller behandling i kommunens avfallshanteringssystem.

Kommunens avfallshanteringsuppgifter bildar en omfattande helhet som ska betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § i grundlagen (GrUU 58/2010 rd). Enligt 35 § 1 mom. i den gällande avfallslagen ska kommunen se till att transporten av det avfall som den ansvarar för ordnas från en mottagningsplats som fastighetsinnehavaren ordnat. Kommunen kan ordna den här fastighetsvisa avfallstransporten själv (36 §) eller besluta att fastighetsvis avfallstransport ordnas i kommunen eller en del av kommunen så att fastighetsinnehavaren avtalar om den med en avfallstransportör (avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar, 37 §). Ett villkor för ett sådant beslut är att avfallstransporttjänster tillhandahålls på ett heltäckande och tillförlitligt sätt samt på skäliga villkor och att avfallstransporten främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshanteringen i regionen och inte medför fara

Betänkande MiUB 3/2021 rd

eller skada för hälsa eller miljö. Ett annat villkor är att beslutets verkningar sammantaget bedöms vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet. Kommunen kan besluta att avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar ska gälla avfall av en viss typ eller beskaffenhet. Kommunen ska följa och övervaka att beslutet verkställs och att dess villkor uppfylls samt vid behov behandla frågan om avfallstransport på nytt.

Miljöutskottet betonar vikten av en tydlig och effektiv ansvarsfördelning när det gäller ordnandet av avfallshanteringen i och med att kraven på separat insamling skärps. Fördelningen av det grundläggande ansvaret för hanteringen av kommunalt avfall har ändrats flera gånger under de senaste drygt tio åren, och de flertydiga kriterierna i lagstiftningen har också lett till överklaganden och därmed osäkerhet i omvärlden. Följaktligen är både aktörer och myndigheter nu trötta på förändringarna. Syftet med propositionen har varit att lägga fram lösningar som förtydligar ansvarsfördelningen och förbättrar samarbetet mellan aktörerna utan att helt ändra fördelningen av det grundläggande ansvaret. Utskottet konstaterar att lagförslaget efter remissförfarandet har ändrats så att det i den slutliga propositionen inte bara bibehålls ett dubbelt transportsystem för slam utan också för transporter av blandat kommunalt avfall och så att bestämmelserna om konkurrensutsättning av avfallstransporter i kommunen utökas delvis med avvikelse från den allmänna upphandlingslagstiftningen.

Dock föreslås det att möjligheten för kommunen att besluta att transporten ska ordnas antingen av kommunen eller fastighetsinnehavaren (det dubbla systemet) ska enligt 37 § i förslaget till avfallslag kvarstå oförändrad i fråga om blandat kommunalt avfall och slam från slamavskiljare och slutna tankar. De förutsättningar under vilka kommunen får besluta om att avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar ska tillämpas för blandat kommunalt avfall och slam från slamavskiljare och slutna tankar ska kvarstå oförändrade, och förslaget inverkar därför inte på redan fattade beslut om transport av de här avfallsslagen. Det föreslås emellertid att möjligheten för kommunen att överföra ansvaret för att ordna fastighetsvis avfallstransport till fastighetsinnehavaren avskaffas i fråga om sådant fast kommunalt avfall som ska samlas in separat (bioavfall, småskaligt metallavfall, förpackningsavfall av fiber, glas, metall och plast samt eventuella andra avfallstyper som ska samlas in separat). Kommunen ska alltså fortfarande ordna transporten av sådant avfall från fastigheterna.

Övergången till kommunalt och centralt ordnad fastighetsvis transport av separat insamlat avfall får små konsekvenser för förutsättningarna för företagens näringsverksamhet som helhet, påpekar utskottet. Konsekvenserna för enskilda transportföretag kan dock variera avsevärt beroende på företagets läge, serviceutbud, kundkrets och andra faktorer. För en del företag erbjuder förändringen en möjlighet att utvidga och utöka affärsverksamheten, medan den för andra kan innebära att affärsmöjligheterna minskar. Kommunal konkurrensutsättning innebär att entreprenadkontrakt ingås för ungefär fem år framåt. Företagens verksamhet blir därför mer kortsiktig, eftersom det inte är säkert att de får kontrakt eller att kontrakten fortsätter under nästa upphandlingsperiod. Att transporter som fastighetsinnehavaren ordnar upphör för bioavfall, förpackningsavfall och småskaligt metallavfall innebär för en del av de företag som nu bedriver verksamhet på de områdena att möjligheterna att erbjuda insamling av blandat avfall och separat insamlat avfall med flerfacksfordon minskar betydligt eller helt försvinner. Å andra sidan kan ökningen av transportuppdrag för separat insamlat avfall som kommunen konkurrensutsätter stärka förutsättning-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

arna för de företags näringsverksamhet som lyckas i konkurrensutsättningen. Fastighetsinnehavaren ordnar transporten av blandat avfall i omkring hälften och av slam från slamavskiljare och slutna tankar i cirka 80 procent av kommunerna. Sakkunniga har kommit med kraftigt varierande åsikter om de olika transportsystemens inverkan på konkurrensen och företagens verksamhets- och innovationsmiljö.

Utifrån sakkunnigutfrågningen anser miljöutskottet att reformen av avfallslagen med strängare återvinningsmål skapar nya affärsmöjligheter för olika typer av företag. Också ekonomiutskottet framhåller i sitt utlåtande att de skärpta målen och skyldigheterna i fråga om materialåtervinning innebär en betydande ökning av mängden återvinningsmaterial och därigenom ökade möjligheter för företag inom avfalls- och materialåtervinningsbranschen. Liksom ekonomiutskottet anser miljöutskottet att det är väsentligt att kommunerna i fortsättningen konkurrensutsätter avfallstransporterna så att också små och medelstora företag kan klara sig i anbudsförfarandena. I bästa fall leder konkurrensutsättningen av kommunala entreprenader till att både nya företag och företag som redan är verksamma inom avfallsbranschen får nya, stabila arbetsmöjligheter. Ekonomiutskottet noterar utifrån en utredning att andelen små och medelstora företag är 44 procent inom områden med kommunal transport och 42 procent inom områden där transporten ordnas av fastighetsinnehavarna. Det är också en relevant kommentar att näringslivets aktörer fortfarande kommer att beställa insamling och transport hos den aktör de vill. Den kommunala konkurrensutsättningen gäller endast förpackningsavfall och bioavfall som uppkommer på bostadsfastigheter.

Utskottet anser det vara av största vikt att det i propositionen föreslås att bestämmelserna om kommunens upphandling av avfallstransporter preciseras, i synnerhet för att trygga små och medelstora företags möjligheter till konkurrens. Enligt den föreslagna 36 § i avfallslagen ska kommunen göra en marknadsundersökning när den planerar upphandlingar av transporttjänster. De transporttjänster som ska upphandlas bör definieras och tidsbestämmas med beaktande av att företag av alla storlekar ska ha likvärdiga möjligheter att delta i anbudsförfaranden. Avfallstransporttjänsterna måste konkurrensutsättas i delar, och undantag är endast tillåtna av väl motiverade skäl. Inför varje konkurrensutsättning ska kommunen dessutom göra en marknadsundersökning före offentliggörandet av anbudsfrågningar om entreprenader för transport av avfall från fastigheter. Genom de här bestämmelserna som delvis är striktare än upphandlingslagen stärks kommunens skyldighet att konkurrensutsätta transporterna på behörigt sätt. Det är möjligt att ändra rutinerna också enligt gällande lagstiftning, men de föreslagna nya bestämmelserna bidrar till att transporter konkurrensutsätts på behörigt sätt och att nya företag får tillträde till marknaden. Utskottet konstaterar utifrån utfrågningen av de sakkunniga att kommunernas avfallsanläggningar under de senaste åren i samarbete har utvecklat sin upphandlingskompetens och utbytt erfarenheter av bästa upphandlingspraxis, vilket innebär att kommunernas upphandlingskompetens har ökat och små och medelstora företag har klarat sig bättre än tidigare i anbudsförfaranden.

Miljöutskottet anser att det är väsentligt att ändringen av transportsystemet motiveras av dels de skärpta återvinningsmålen och behovet av bättre övergripande kontroll över dem, dels övertygelsen att affärsmöjligheterna i sektorn kommer att öka i absoluta tal och att företagens verksamhetsmöjligheter inte kommer att upphöra. Lagreformen ökar alltså affärsmöjligheterna i stort. Hur små transportföretag ska kunna behålla sin konkurrenskraft är för sin del beroende av att transportentreprenaderna också i praktiken konkurrensutsätts på det sätt som avses i propositionen, det

Betänkande MiUB 3/2021 rd

vill säga uppdelade i mindre delar så att också små aktörer har en faktisk möjlighet att vinna anbudsförfaranden om entreprenader. För att säkerställa detta och för att trygga de små och medelstora företagens ställning föreslår utskottet ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande 3*)

Miljöutskottet betonar vikten av upphandlingskompetens för att genomförandet av lagstiftningen ska lyckas. Som ekonomiutskottet ser det kan båda modellerna i det dubbla systemet resultera i en situation som är fördelaktig eller ofördelaktig för någon som berörs av systemet. Det väsentliga är att konkurrensutsättningen av dessa entreprenader sköts väl och att man fäster uppmärksamhet vid de kommunala avfallshanteringsaktörernas upphandlingskompetens. Miljöutskottet anser att man vid konkurrensutsättningen bör beakta opartiskhet och tjänsternas kvalitet, till exempel på så sätt att entreprenaderna delas upp så att även mindre aktörer kan klara sig. För att garantera transporttjänsternas kvalitet måste man i samband med upphandlingar se till att de företag som producerar transporttjänster handlar ansvarsfullt på alla sätt och att personalen har de färdigheter som behövs för god kundservice, inklusive tillräckliga kunskaper i finska och/eller svenska.

Utskottet understryker behovet av att i samarbete med kommunala aktörer och företag utveckla kommunernas sakkunskap om upphandling och förbättra företagens beredskap att delta i entreprenadtävlingar bland annat genom att utifrån bästa praxis utveckla modeller för konkurrensutsättning av transporter samt ordna utbildning och rådgivning för företagare och kommuner. Det ligger inte i någons intresse att branschen koncentreras till endast ett fåtal aktörer, och det är därför viktigt att rutinerna, rådgivningen och styrningen blir sådana att så många företag som möjligt av alla storlekar deltar i anbudsförfaranden avfallstransporterna (*Utskottets förslag till uttalande 4*).

Utskottet konstaterar i detta sammanhang också att miljöministeriet har inlett ett projekt för att utveckla de datasystem som används för insamling av avfalls- och produktinformation. I anknytning till projektet föreslås det också att villkoren för godkännande för anteckning i det avfallshanteringsregister som avses i 95 § i avfallslagen skärps och att särskild uppmärksamhet fästs vid att de transportföretag som ska registreras är hederliga och tillförlitliga.

Att det dubbla systemet för transport av blandat avfall kvarstår innebär nog i praktiken att de transporter av blandat avfall som fastighetsinnehavaren ordnar fortsätter åtminstone tills vidare i de flesta sådana kommuner eller kommundelar där det transportsystemet tillämpas i nuläget. Det tryggar verksamhetsförutsättningarna i synnerhet för många små, lokala företag som verkar i glesbygden, eftersom de kan fortsätta tillhandahålla transport av blandat avfall till sin etablerade kundkrets. På områden utanför ansvarsgränserna för separat insamling kan ett företag också erbjuda bostadsfastigheterna transport av bioavfall och förpackningsavfall. Vid ordnandet av transport av slam från slamavskiljare och slutna tankar måste det särskilt ses till att insamlingen är heläckande i hela kommunen och levereras till ändamålsenlig behandling.

Eftersom endast transporten av separat insamlat avfall föreslås bli ordnad kommunalt direkt med stöd av lag, består problemen med det kommunala beslutsfattandet (transport av blandat avfall och slam) i många kommuner. Den kommunala beslutsprocessen och rättstvister till följd av beslutet kan fortfarande komma att orsaka extra kostnader, och sannolikt uppnås ingen avsevärd positiv effekt för samarbetet mellan olika aktörer. När det gäller transport av blandat avfall är det

Betänkande MiUB 3/2021 rd

å andra sidan möjligt att de nuvarande företagen kan behålla sin verksamhetsmöjlighet i nuvarande form om fastighetsinnehavaren ger dem i uppdrag att sköta transporten. För kunderna leder lösningen till en situation där en del av tjänsterna beställs från kommunen (bio- och förpackningsavfall), en del från ett privat transportföretag i området (blandat avfall) och en del från en producentsammanslutning för papper (returpapper). Ur den boendes synvinkel skulle det vara tydligare om alla transporter var kommunalt ordnade. Utskottet anser dock att det är befogat att det dubbla systemet delvis finns kvar om ansvaret för ordnandet av avfallstransporterna mycket länge har varit uppdelat, eftersom lösningen lindrar de skadliga konsekvenserna för företagen där de förekommer.

Ett kommunalt avfallshanteringsbolags omsättning har betydelse när gränserna fastställs för bolagets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Enligt 145 a § i avfallslagen får högst 10 procent av ett kommunalt avfallshanteringsbolags omsättning bestå av tjänster på marknadsvillkor till den 31 december 2029, och 5 procent från den 1 januari 2030. Den procentuella omsättningsgränsen gör det i praktiken möjligt att i någon mån utvidga verksamheten på marknadsvillkor när ett kommunalt avfallshanteringsbolags omsättning ökar. Det ökar risken för att konkurrensneutraliteten mellan offentliga och privata avfallshanteringsföretag äventyras. Eventuella konkurrensneutralitetsproblem kan bäst åtgärdas genom ändringar i bestämmelserna om anknutna enheter vid offentlig upphandling, noterar ekonomiutskottet i sitt utlåtande. Miljöutskottet instämmer i detta.

Vid transport av separat insamlat avfall som kommunen ansvarar för sker övergången till centraliserad konkurrensutsättning enligt förslaget till övergångsbestämmelse så att den transport som fastighetsinnehavaren ordnar upphör 2—3 år efter lagens ikraftträdande, beroende på vilken typ av avfall som ska samlas in separat. På de områden där fastighetsinnehavaren har slutit avtal direkt med transportföretaget upphör avtalen och transportföretagen ska i fortsättningen delta i kommunala konkurrensutsättningar.

I den föreslagna ikraftträdandebestämmelsens 5 mom. står det att om det när lagen träder i kraft inom kommunen används avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar för annat än blandat kommunalt avfall eller slam från slamavskiljare och slutna tankar, ska avfallstransporterna tidigast inom två år och senast inom tre år från lagens ikraftträdande övertas av kommunen i fråga om bioavfall och senast den 1 juli 2023 i fråga om annat fast kommunalt avfall. Om kommunen beslutar att övergå till kommunalt anordnad avfallstransport i stället för avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar, ska det enligt det föreslagna 37 § 2 mom. i beslutet fastställas när den avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar upphör, vilket får vara tidigast tre år efter det att beslutet fattades.

Utskottet betonar att övergångsperioden vid övergång till transporter som ordnas av kommunen i normala fall ska vara tre år i enlighet med förslaget. Eftersom kommunen med stöd av 35 § i avfallslagen i sista hand ansvarar för ordnandet av transporterna, ska den ordna transport också inom området för av fastighetsinnehavaren ordnad transport, om transporten annars riskerar att utebli och detta kan medföra olägenhet eller fara för hälsan eller miljön. För att det inte ska uppstå någon juridisk oklarhet om kommunens ansvar i dessa sällsynta situationer, föreslår utskottet att 37 § 2 mom. preciseras så att kommunen för att förebygga nedskräpning eller olägenheter eller risker för hälsan eller miljön kan besluta om en tidigare tidpunkt för när en avfallstransport

Betänkande MiUB 3/2021 rd

ordnad av fastighetsinnehavaren ska upphöra inom ett område där avfallstransporttjänster inte finns att tillgå eller tillgången till avfallstransporttjänster har försämrats avsevärt.

Kriterierna för godtagbarheten av övergångsperioder är i huvudsak desamma som de som anges ovan för att delvis avveckla det dubbla transportsystemet. Övergångsperioderna motiveras med att den separata insamlingen ska inledas snabbt för att de återvinningsmål som är bindande för medlemsstaterna ska kunna nås, men aktörerna inom branschen har ansett att de är korta. Bedömningen av övergångsperiodernas proportionalitet påverkas i detta sammanhang av att ändringen väntas få marknaden att växa både när det gäller transporter som hör till kommunernas ansvar och transporter av företagsavfall, vilket minskar företagets risk för att affärsverksamheten upphör och att materielinvesteringarna går förlorade i samband med ändringen av transportsystemet. Miljöutskottet anser det motiverat att den föreslagna tvååriga övergångsperioden för förpackningsavfall också är en minimiövergångsperiod. Ekonomiutskottet anser också i sitt utlåtande att det är motiverat att föreskriva om en minimiövergångstid för transport av förpackningsavfall. I det här syftet föreslår miljöutskottet att övergångsbestämmelsen ändras så som framgår av detaljmotiven. Övergången gällande förpackningsavfall och eventuellt annat fast kommunalt avfall som samlas in separat sker således den 1 juli 2023, vilket innebär att kommunen ska planera och konkurrensutsätta transporterna så att de börjar då.

Enligt grundlagsutskottet presenteras godtagbara grunder för den föreslagna regleringen. I grundlagsutskottets praxis har skyddet för berättigade förväntningar ansetts omfatta rätten att lita på kontinuiteten i lagstiftningen om sådana rättigheter och skyldigheter som är väsentliga för ett avtalsförhållande så att det inte föreskrivs om sådana frågor på ett sätt som oskäligt försvagar avtalsparternas rättsliga ställning. Också då utskottet har ansett det vara möjligt att ingripa i avtalen retroaktivt har utskottet bedömt förslaget utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, som att lagstiftningen ska ha ett godtagbart syfte och vara proportionerlig. Enligt grundlagsutskottets bedömning är det också relevant för den konstitutionella bedömningen att avfallstransportören i egenskap av tjänsteproducent verkar inom en mycket reglerad sektor. Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis kan företag som bedriver verksamhet på en starkt reglerad marknad på grund av vägande allmänna intressen inte med fog förvänta sig att lagstiftningen under alla förhållanden förblir oförändrad. Grundlagsutskottet fäster ytterligare uppmärksamhet vid att de nu föreslagna övergångstiderna inte till alla delar är särskilt långa, men att den föreslagna regleringen dock inte är problematisk med tanke på 15 § i grundlagen, särskilt med beaktande av näringsidkarnas verksamhetsmöjligheter även efter reformen. Miljöutskottet konstaterar att grundlagsutskottets bedömning av att regleringen är problemfri med tanke på grundlagen jämfört med de förslag som tidigare behandlats verkar ha påverkats särskilt av det sistnämnda perspektivet, dvs. näringsidkarnas verksamhetsmöjligheter även efter reformen.

Producentansvar inom hanteringen av förpackningsavfall

Producentansvaret har etablerat sig som ett sätt att reglera avfallshanteringen. Det omfattar förpackningar, elektriska och elektroniska produkter, batterier och ackumulatorer samt uttjänsta fordon. I Finland tillämpas producentansvaret dessutom på däck och papper. Förpackningsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna senast den 31 december 2024 inrättar system för producentansvar för förpackningar. I propositionen föreslås det att bestämmelserna om producentansvar

Betänkande MiUB 3/2021 rd

slutningar och deras verksamhet ska utökas. För att genomföra principen om alla tjänster över en disk bör producentsammanslutningarna främja möjligheten för producenterna att fullgöra sina producentansvarsskyldigheter centraliserat genom en enda aktör. Det föreslås att verksamhetsfältet för en sammanslutning av förpackningsproducenter framöver ska omfatta alla förpackningsmaterial. En producentsammanslutning ska vara en icke-vinstdrivande sammanslutning.

Konsumentförpackningar utgör en betydande del av avfallet från boende, handel och service, och därför berör bestämmelserna om avfallshanteringen för dem inte enbart producentansvarssystemet utan hanteringen av kommunalt avfall i vidare mening. Med undantag för förpackningar har producenterna inom alla sektorer av producentansvaret i Finland redan nästan fullt operativt ansvar för avfallshanteringen, vilket i praktiken innebär nästan fullt kostnadsansvar. Såväl det operativa ansvaret som kostnadsansvaret för avfallshanteringen för förpackningar fördelas mellan kommunerna, fastighetsinnehavarna och förpackningsproducenterna. Eftersom förpackningsproducenterna inte har någon skyldighet att samla in förpackningsavfall på fastigheterna utan endast på områdesvisa mottagningsplatser, betalar fastighetsinnehavaren eller någon annan avfallsinnehavare för transporten av separat insamlat förpackningsavfall till producentens avfallshantering.

Regeringen föreslår i propositionen att separat insamling och transport av förpackningsavfall från boende ska ordnas i samarbete mellan kommunerna och förpackningsproducenterna. Samarbetsmodellen utgår från att kommunerna sköter separat insamling och transport av förpackningsavfall från bostadsfastigheter till hantering eller fortsatt transport som producenten ordnar. Producentsammanslutningen för förpackningsproducenter och kommunerna ska komma överens om ordnandet av separat insamling och om de ersättningar producentsammanslutningen ska betala till kommunerna för den separata insamling och transport som de ordnar. Kommunerna ska se till att de ersättningar producentsammanslutningen för förpackningsproducenter betalar beaktas fullt ut och enligt material när avfallsavgifter som gäller separat insamlat förpackningsavfall påförs. Samarbetsavtalet ska omfatta minst två delar av hela landets invånare. Till följd av de ersättningar som betalas bör förpackningsproducenterna omfatta minst 80 procent av kostnaderna för hantering av förpackningsavfall. Som teknisk kommentar påpekar utskottet att ekonomiutskottet i sitt utlåtande hänvisar till att priset för insamling och behandling av förpackningar bestäms i förhandlingar mellan kommuner eller kommunala avfallsbolag och förpackningsproducenter. Detta bör snarare formuleras så att ersättningsgrunderna bestäms vid förhandlingarna.

För att den lösning som valts i propositionen och som bygger på en modell med samarbete mellan producenterna och kommunerna ska fungera är det viktigt att bägge parterna är motiverade att samarbeta. När producenternas kostnadsansvar begränsas till 80 procent blir producenterna mer engagerade i samarbetet med kommunen och genomförandet av den föreslagna regleringsmodellen främjas. Kommunerna i sin tur motiveras att ordna insamlingen så kostnadseffektivt som möjligt. När kostnadsansvaret begränsas, jämnas producenternas ekonomiska börda av distanshandeln ut då den ekonomiska bördan av distanshandeln delvis också via kommunala avfallsavgifter fördelas på invånarna, det vill säga distanshandelns kunder.

Att utveckla samarbetet mellan kommunerna och förpackningsproducenterna när det gäller separat insamling av förpackningsavfall är av avgörande betydelse för att målen för materialåtervinning ska uppnås. Samarbetsskyldigheten gör det möjligt att utvidga handlingsmodellen för fastighetsvis insamling av förpackningsavfall, som redan används i stor utsträckning, till hela Fin-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

land. Utskottet framhäver den stora betydelsen av samarbete i praktiken. Kommunerna och producenterna har nästan slutfört förhandlingarna om ett avtal som avses i 49 a §, vilket visar på parternas vilja och engagemang att genomföra fastighetsvis insamling av förpackningsavfall genom samarbete i enlighet med lagen.

Enligt den föreslagna 62 § ska verksamhetsfältet för en sammanslutning av förpackningsproducenter omfatta alla förpackningsmaterial. Utskottet anser att även om ändringen medför kostnader i verkställighetsskedet, är det med tanke på samarbetet mellan kommunerna och förpackningsproducenterna tydligast att sammanslutningen framöver företräder alla olika förpackningsmaterial. I propositionen ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken ett avtal som är viktigt med tanke på uppkomsten av en betydande återvinningsinvestering och som den nuvarande producentersammanslutningen har ingått före lagens ikraftträdande är förpliktande (i högst sju år från ikraftträdandet) för en ny producentersammanslutning som har godkänts till producentregistret och till vilken ansvaret och rättigheterna för den producentersammanslutning som ingått avtalet annars överförs.

En aktör eller flera aktörer som företräder förpackningsproducenter och kommuner ska ingå ett i 49 a och 49 b § avsett avtal om samarbete och ersättning av kostnader senast den 31 december 2021, står det i 6 mom. i förslaget till övergångsbestämmelse. Ersättningar enligt avtalet ska betalas ut från och med den 1 juli 2023.

Vid informella möten mellan de finska myndigheterna och avdelningen för statligt stöd vid kommissionens generaldirektorat för konkurrens har man stannat för att den kommunalt ordnade insamlingen av förpackningsavfall i den föreslagna regleringsmodellen för förpackningsavfall är icke-ekonomisk verksamhet som inte omfattas av reglerna om statligt stöd. Med stöd av detta anser utskottet att det står klart att det inte finns något hinder för den föreslagna regleringsmodellen.

Producentansvar och distanshandel

Allt sedan början har det varit en utmaning för ett effektivt producentansvar att inte alla aktörer deltar i kostnaderna för eller organiseringen av avfallshanteringen. Problemet är den kraftigt växande näthandeln från utlandet, särskilt från länder utanför EU. Lagstiftningen om producentansvar förpliktar för närvarande inte utländska distansförsäljare på ett heltäckande sätt, utan inhemska aktörer betalar också för materialåtervinning och annan avfallshandling av produkter som beställts från utländska webbutiker. Det finansieringsunderskott som detta leder till fördröjer effektiviseringen av insamlingen och materialåtervinningen och ökar ojämlikheten i konkurrenssituationen mellan företagen. Fripassagerare har inte heller incitament att ta hänsyn till miljöaspekter i sin produktdesign.

Utskottet välkomnar att producentansvaret i enlighet med direktivets krav utvidgas till att omfatta även distanshandel. Det föreslås i propositionen att tillämpningsområdet för producentansvaret utsträcks till att också omfatta dem som säljer produkter genom internationell distanshandel. För att fullgöra sina producentansvarsskyldigheter ska producenterna i regel ansluta sig till en producentersammanslutning eller bilda en sådan tillsammans med andra producenter. Producenter som är etablerade utanför Finland ska kunna fullgöra sina producentansvarsskyldigheter i Finland genom ett befullmäktigat ombud. Den som förvaltar en näthandelsplattform föreslås ha mot-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

svarande möjlighet att i egenskap av ombud för de distansförsäljare som utnyttjar plattformen fullgöra deras producentansvarsskyldigheter. Finländska distansförsäljare som säljer produkter till andra stater ska å sin sida ansvara för att deras producentansvarsskyldigheter uppfylls i landet i fråga, där de alltså är producenter.

Det är viktigt att utvidga rätten till information för att säkerställa tillsynsmyndighetens verksamhet. Rätten att få information behövs till exempel i situationer där tillsynsmyndigheten i en annan medlemsstat begär bistånd av en finsk myndighet i fråga om tillsynen över en finländsk distansförsäljare. I enlighet med 54 § i avfallslagen får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet om vilka uppgifter som ska ingå i producentens bokföring och lämnas till myndigheten och publiceras i ett allmänt datanät. Utskottet anser att 122 § i förslaget till avfallslag behöver preciseras så att myndigheterna tillförsäkras rätt att få information också av de finländska distansförsäljare som inte betraktas som producenter i Finland och som således inte i övrigt omfattas av bestämmelserna om producenternas registrering och rapportering. Följaktligen föreslår utskottet ändringar i paragrafen enligt detaljmotiveringen nedan.

Utskottet konstaterar att det är svårt att genom nationella lagstiftningsåtgärder komma åt fenomenet med fripassagerare i samband med distanshandel, eftersom de nationella myndigheternas befogenheter endast omfattar det egna landet. De lagstiftningsmetoder som granskats kan endast vara verkningsfulla om de genomförs i alla länder och samarbetet mellan olika länders myndigheter är effektivt. De metoder som nu föreslås i propositionen kan minska fripassagerarfenomenet främst i fråga om sådana aktörer som antingen åker snålskjuts av ovetskap eller för att ett lätt sätt att sköta producentansvarsskyldigheterna har saknats. Men metoderna är inte effektiva mot aktörer som avsiktligt är fripassagerare.

Den föreslagna 63 a § gäller producenternas betalningsandelar och anpassning av dem. Betalningsandelarna i en producentsammanslutning ska fördelas jämnt mellan producenterna i förhållande till de produkter som de släppt ut på marknaden. Närmare bestämmelser om grunderna för betalningsandelarna kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Utskottet påpekar att man enligt avfallsdirektivet i systemen för producentansvar ska se till att små producenter inte orsakas en oskälig regleringsbörda. Om de administrativa kostnaderna till exempel tas ut till fullt belopp hos producenter som släpper ut endast ett fåtal produkter på marknaden per år, kan de anses oskäliga på det sätt som avses i direktivet. Utskottet betonar att producentsammanslutningarna bör utveckla förfaranden som kan minska den administrativa bördan för små producenter och därmed också de administrativa avgifterna. Detta ligger också i producentsammanslutningarnas intresse, eftersom det kan vara ett effektivt sätt att få små producenter, inklusive distansförsäljare, att omfattas av producentansvarssystemet och därmed minska fripassagerarfenomenet. Utskottet anser att en tillräcklig styrning kan genomföras på förordningsnivå exempelvis genom att en fast administrativ avgift tillåts, förutsatt att avgiften inte överskrider en viss relativ andel av producentens operativa avgifter.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att snarast utreda möjligheten att överföra producentansvarsskyldigheterna till försäljningsplattformar i situationer där distanshandlare som säljer sina produkter från plattformar inte fullgör sina skyldigheter. Det ligger i de i Finland verksamma företagens intresse att producentansvarsskyldigheterna inklusive kostnaderna också gäller distanshandeln. Sådana lagstiftningsåtgärder bör genomföras samordnat på EU-nivå. Utskottet anser det

Betänkande MiUB 3/2021 rd

vara viktigt att regleringen på EU-nivå framskrider under den pågående parlamentsperioden. Även om det hittills inte har funnits några sådana försäljningsplattformar i Finland, köper finländarna aktivt produkter på nätet via dem. Det är också bra att nya metoder för att effektivisera producentansvaret för distanshandel utreds till exempel i ett pågående VN TEAS-projekt för cirkulär ekonomi och produktpolitiska styrmedel.

Utskottet anser också att det är viktigt att undersöka möjligheterna att precisera Tullens roll i tillsynen över producentansvaret inom distanshandeln. Enligt en utredning som utskottet fått deltar miljöministeriet i och följer de pågående nationella och internationella utredningarna kring effektivare genomförande av producentansvaret i samband med distanshandel och kommer senare att lägga fram eventuella lagstiftningsförslag utifrån dem. Utskottet betonar också behovet av att garantera tillräckliga resurser för den myndighet som utövar tillsyn över producentansvaret, bland annat för tillsynen över producentansvaret inom den internationella distanshandeln.

Sakkunniga har också pekat på ett behov av en informationstjänst för producentregistret för att effektivisera tillsynen. Registret ska innehålla uppgifter om alla producenter, producentsammanslutningar och medlemmar i producentsammanslutningar som finns upptagna i producentregistret samt uppgifter om skötseln av producentansvaret enligt produktgrupp. Enligt utredningen finns det ett brett samförstånd om inrättandet av informationstjänsten och miljöministeriet har inlett förberedelser för de lagstiftningsändringar och resursbehov som informationstjänsten för producentregistret kräver som ett led i det mer omfattande arbetet med att utveckla avfallsdatasystemen. Målet är att informationstjänsten ska kunna börja användas vid årsskiftet 2022—2023.

Skyldighet att känna till, informera, föra bok och rapportera

I propositionen ingår flera nya eller utvidgade skyldigheter för olika aktörer inom avfallsbranschen att känna till, informera och föra bok samt skyldigheter för nationella myndigheter att föra register och vid behov rapportera uppgifter som samlats in av aktörerna vidare till myndigheter på nationell eller EU-nivå.

För att förbättra tillgången till de rapportuppgifter som förutsätts i avfallsdirektiven, förbättra avfallsstatistikens kvalitet och utveckla systemet för kvalitetskontroll och spårning av kommunalt avfall och förpackningsavfall bör de nuvarande nationella datasystemen utvidgas i betydande grad. Utskottet noterar att miljöministeriet har börjat utreda och utveckla datasystemet, och utifrån det har behövliga upphandlingar av datasystem inletts stegvis under 2020.

Övergångstider

Propositionen innehåller flera olika övergångsperioder, eftersom lagstiftningen genomför mycket detaljerade EU-bestämmelser. Ikraftträdandet av det dubbla transportsystemet, som stått i fokus, har redan granskats ovan. Dessutom konstaterar utskottet följande om de övriga övergångstiderna.

Fastighetsvis insamling av bioavfall blir obligatorisk i alla bostadsfastigheter med minst fem lägenheter i tätorter ett år efter lagens ikraftträdande, dvs. i juli 2022. Insamlingen av förpackningsavfall inleds ett år senare, dvs. i juli 2023. Skyldigheten att separat samla in bioavfall utvidgas i

Betänkande MiUB 3/2021 rd

tätorter med över 10 000 invånare till alla bostadsfastigheter tre år efter lagens ikraftträdande, dvs. i juli 2024. Dessutom ska andra fastigheter än bostadsfastigheter på motsvarande sätt ordna separat insamling av bioavfall och förpackningsavfall ett år efter lagens ikraftträdande, dvs. i juli 2022.

Utskottet anser att minimikraven för separat insamling måste införas stegvis för att säkerställa ett smidigt genomförande av skyldigheterna, så att kommunerna får tillräckligt med tid att planera och organisera konkurrensutsättningen av transporter. Om den separata insamlingen av bioavfall börjar fullt ut redan ett år efter lagens ikraftträdande, kan avfallshanteringen hamna i oförutsedda svårigheter och det kan uppstå tillfällig brist på marknaden till exempel i fråga om avfallstransportörer samt insamlings- och transportmateriel. Utskottet pekar på behovet av att effektivt informera om kommande förändringar, eftersom det kan uppstå oklarheter för konsumenterna när ändringarna införs stegvis.

Miljöutskottet anser att minimiövergångsperioderna för producentansvarssystemen är motiverade så att de är förenliga med tidsfristen för godkännande av producentsammanslutningar, ansvariga för retursystem för dryckesförpackningar och producenter som inte har anslutit sig till en producentsammanslutning för anteckning i producentregistret (30.6.2022). Då får tillsynsmyndigheten 6 månader på sig att behandla ansökningarna om godkännande för anteckning i producentregistret och iakttagandet av kraven börjar vid ingången av 2023. Därför föreslår utskottet att ikraftträdandebestämmelsen ändras så att bestämmelserna om producentens egenkontroll (53 a §) och producenternas betalningsandelar (63 a §) blir tillämpliga från och med den 1 januari 2023.

Avslutningsvis

Utskottet betonar slutligen att ett gott samarbete mellan aktörerna inom avfallshanteringssektorn och den cirkulära ekonomin är nödvändigt för att hantera helheten, eftersom komplexiteten i regleringen, som i stor utsträckning grundar sig på EU-lagstiftningen, och de tolkningssituationer som gäller ansvarsfördelningen är oundvikliga i avfallshanteringen även i fortsättningen. Uppbyggnaden av samarbetet beror inte på regleringen eller ändringarna i den, utan på skapandet av fungerande praxis och samarbetskultur. Avfallshanteringen och materialåtervinningen kommer i framtiden att utgöra en allt viktigare del av ambitionen att komma bort från den linjära ekonomin och gå mot en cirkulär ekonomi. Genom att sammanföra större avfallsflöden blir kommunen starkare som beställare av avfallshanteringstjänster och skapar samtidigt efterfrågan på privat service och ny teknik. Kommuner och privata aktörer måste gemensamt utveckla nya innovationer i fråga om insamling, materialåtervinning och annan återvinning av avfall. Uppkomsten av en god samarbetskultur kräver ett framåtblickande grepp och ett återvinningsvänligt tänkande som identifierar potentialen ur alla aktörers synvinkel. Helheten kan fungera effektivt och bli till fördel för alla bara om samarbetsviljan är stor mellan nyckelaktörerna inom avfallshanteringen på nationell, regional och lokal nivå.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av avfallslagen

26 a §. Statsrådets förordning om myndigheternas uppgifter. Utskottet föreslår att lagförslaget får en ny 26 a §, enligt vilken närmare bestämmelser om de myndighetsuppgifter som avses i 22, 24 och 25 § får utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att genom förordning föreskriva om närings-, trafik- och miljöcentralens (NTM-centralens) uppgifter och precisera att NTM-centralen är skyldig att sörja för kvalitetssäkringen av de avfallsdata som lagrats i datasystemet för miljövarldsinformation. Enligt den föreslagna 88 § ska NTM-centralen stödja beredningen av den riksomfattande avfallsplanen. För genomförandet av avfallsplanen ska NTM-centralen åläggas en lagfäst skyldighet att samla in och inhämta information om avfall och avfallshantering inom centralens verksamhetsområde. Avsikten är dessutom att genom förordning precisera avfallsrådgivningskyldigheten enligt 93 § i avfallslagen så att NTM-centralen ska ordna utbildning, rådgivning, information och uppföljning i fråga om avfall och avfallshantering inom sitt verksamhetsområde.

36§. Kommunalt anordnad avfallstransport. Utskottet föreslår en teknisk precisering i 3 mom. genom att ordet "fastighetsvisa" läggs till.

37§. Avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar. Utskottet föreslår att 2 mom. preciseras så som det framgår av den allmänna motiveringen.

66 a §. Behörigt ombud för producent eller annan aktör. Utskottet föreslår att 3 mom. ändras så att informationsskyldigheten i fråga om fullgörandet av producentansvarsskyldigheterna också gäller andra aktörer som motsvarar producenter (t.ex. internationella varumärken) och som övertar producentansvarsskyldigheterna från de egentliga producenterna. Utskottet preciserar också att den som förvaltar en näthandelsplattform kan utse ett i Finland etablerat behörigt ombud att ansvara för producentansvarsskyldigheterna i Finland för en distansförsäljare som bedriver verksamhet på plattformen, eller i motsvarande syfte ingå ett avtal med en godkänd producersammanslutning. Den som förvaltar plattformen måste ha skriftlig fullmakt för detta.

118 a §. Bokföringsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter om livsmedelsavfall. Utskottet har gjort en teknisk korrigerings av paragrafen genom att ändra hänvisningen så att den gäller den nya livsmedelslagen.

122§. Rätt att få uppgifter. Utskottet föreslår att det till paragrafen fogas en ny 4 punkt, enligt vilken tillsynsmyndigheten också har rätt att av en distansförsäljare som bedriver verksamhet i Finland få behövlig information om produkter som denne sålt till en annan stat och som omfattas av producentansvaret och om skötseln av producentansvarsskyldigheterna i landet i fråga.

143§. Register över avfallstransporter och behandling av bioavfall på fastigheter. Utskottet gör tekniska korrigeringar i paragrafen för att precisera den.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att det till början av 2 mom. fogas en övergångsbestämmelse enligt vilken kommunens skyldighet enligt 36 § att göra en marknadsunder-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

sökning tillämpas från och med den 1 juli 2022, varvid de upphandlande enheterna de facto har tillräckligt med tid att bereda sig på att göra en marknadskartläggning innan transportupphandlingarna genomförs 2022. Utskottet anser att övergångsbestämmelsen behövs för att förtydliga ikraftträdandet av skyldigheten att göra en marknadsundersökning, eftersom skyldigheten kan bli oklar till exempel när det gäller transportupphandlingar som genomförs genast efter lagens ikraftträdande.

Utskottet föreslår att 3 mom. ändras så att producentens skyldighet till egenkontroll enligt 53 a § och skyldigheten gällande producenternas betalningsandelar och anpassning av dem enligt 63 a § tillämpas först från och med den 1 januari 2023. Dessutom föreslår utskottet att ordet "senast" stryks i 6 mom. På grund av strykningen blir tidsfristen samtidigt både minimi- och maximitidsfrist: om kommunen när lagen träder i kraft använder avfallstransport ordnad av fastighetsinnehavaren i fråga om annat avfall än blandat kommunalt avfall eller slam från slamavskiljare och slutna tankar, måste man övergå till kommunalt ordnad avfallstransport i fråga om annat fast kommunalt avfall från och med den 1 juli 2023.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—5 i proposition RP 40/2021 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 40/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner fyra uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i avfallslagen (646/2011) 5 § 2—5 mom., 45, 89 och 90 §, av dem 89 § sådan den lyder i lag 328/2016,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

ändras 1 §, 3 § 1 mom., 6 och 9 §, det inledande stycket i 10 § samt 10 § 6 punkten, 12 § 3 mom., 15 §, 17 § 1 mom., 20 §, 23 § 1 mom., 25 § 4 mom., 27 och 32 §, 33 § 2 mom., 35 §, 36 § 3 mom., 37 §, rubriken för 39 § samt 39 § 2 mom., 41 §, 43 § 3 mom., 46 och 47 §, det inledande stycket i 48 § 1 mom. samt 51, 54, 60, 62—63, 64—66, 66 a, 68 och 69 §, 80, 81, 87, 88, 91 och 93 §, 102 § 2 mom., 117, 118, 118 a, 119 och 121 §, 122 § 1 mom., 127 §, 129 § 1 mom., 131 § 1 mom. och 2 mom. 5 och 8 punkten, 136, 143, 146 och 147 §,

av dem 3 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 195/2012, 6 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 410/2014, 25 § 4 mom. sådant det lyder i lag 757/2018, 32 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 445/2018, 33 § 2 mom. sådant det lyder i lag 438/2019, 41 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 528/2014, 66 a, 121 § och 131 § 2 mom. 5 punkten sådana de lyder i lag 410/2014, 118 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 528/2014 och 757/2018, 122 § 1 mom. sådant det lyder i lagarna 1104/2011 och 757/2018, 127 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 25/2014, 129 § 1 mom. sådant det lyder i lag 528/2014, 146 § sådan den lyder i lag 686/2018, 147 § sådan den lyder i lagarna 626/2017 och 757/2018, samt

fogas till lagen nya 5 a, 5 b, 11 a, 15 a, 15 b, 26 a, 41 a, 49 a—49 d, 53 a, 63 a, 66 b, 66 c, 80 a, 117 b, 117 c, 118 a och 121 a § som följer:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja cirkulär ekonomi och en hållbar användning av naturresurserna, minska avfallets mängd och skadlighet, förebygga den fara och skada för hälsan och miljön som avfall och avfallshantering orsakar, säkerställa en fungerande avfallshantering och förhindra nedskräpning.

3 §

Begränsningar av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte på följande slag av avfall:

- 1) utsläpp till luft,
- 2) koldioxid som avskilts och transporterats för geologisk lagring eller lagrats geologiskt, till den del bestämmelser om den finns någon annanstans i lag, eller på koldioxid som lagras geologiskt, om den totala mängd som avses bli lagrad underskrider 100 000 ton och syftet med lagringen är forskning, utveckling eller provning av nya produkter och processer,
- 3) avloppsvatten till den del bestämmelser om avloppsvatten finns någon annanstans i lag,
- 4) explosiva varor som avses i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), kärnavfall som avses i kärnenergilagen (990/1987) och radioaktivt avfall som avses i strålskyddslagen (859/2018),
- 5) placering av icke-förorenade muddermassor, när placeringen görs med stöd av 2 kap. 6 § i vattenlagen (587/2011) eller kräver tillstånd enligt 3 kap. 2 eller 3 § i den lagen,
- 6) animaliska biprodukter till den del det finns bestämmelser om dem i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (*förordning om animaliska biprodukter*), inbegripet stallgödsel

Betänkande MiUB 3/2021 rd

och bearbetade produkter som omfattas av den förordningen; lagen tillämpas emellertid på biprodukter och därav framställda produkter som är avsedda för förbränning, deponering på avstjälningsplatser eller användning vid biologiska behandlingsanläggningar,

7) förorenad jord som inte lösgjorts från berggrunden eller marken,

8) sådana andra än i 6 punkten avsedda ämnen som är avsedda att användas som foderråvaror enligt definitionen på foderråvaror i artikel 3.2 g i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2009 om utsläppande på marknaden och användning av foder, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 och om upphävande av rådets direktiv 79/373/EEG, kommissionens direktiv 80/511/EEG, rådets direktiv 82/471/EEG, 83/228/EEG, 93/74/EEG, 93/113/EG och 96/25/EG samt kommissionens beslut 2004/217/EG.

5 a §

Biprodukter

Ett ämne eller föremål är inte avfall utan en biprodukt, om det uppkommer genom en produktionsprocess vars huvudsyfte inte är att producera ämnet eller föremålet, och

1) det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta att användas,

2) ämnet eller föremålet kan användas direkt i befintligt skick eller efter att på sin höjd ha genomgått sådan bearbetning som är normal i industriell praxis,

3) ämnet eller föremålet produceras som en integrerad del i en produktionsprocess, och

4) ämnet eller föremålet uppfyller produktkraven och miljö- och hälsoskyddskraven för den användning som planeras och användningen enligt en helhetsbedömning inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön.

Närmare bestämmelser om de i 1 mom. avsedda förutsättningarna för klassificering som biprodukt, specificerade för olika biprodukter, får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 b §

När avfall upphör att klassificeras som avfall

Materialåtervunnet avfall eller avfall som återvunnits på annat sätt är inte längre avfall, om

1) det är avsett att användas för särskilt specificerade ändamål,

2) det finns en marknad för eller efterfrågan på det,

3) det uppfyller de tekniska kraven för användningsändamålet och stämmer överens med de bestämmelser och standarder som tillämpas på motsvarande produkter, och

4) dess användning enligt en helhetsbedömning inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön.

Närmare bestämmelser om detaljerade bedömningsgrunder för tillämpning av de kriterier som avses i 1 mom. på vissa slag av avfall får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bedömningsgrunderna bör omfatta åtminstone

1) vilket avfall som är tillåtet material för återvinningsförfaranden,

2) tillåtna behandlingsprocesser och behandlingsmetoder,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

3) vilka kvalitetskrav som enligt bestämmelser och standarder ska tillämpas på produktmaterial som efter återvinning inte längre klassificeras som avfall, inbegripet eventuella gränsvärden för orenheter i materialet,

4) kraven på de miljöledningssystem med stöd av vilka efterlevnaden av bedömningskraven för när produkten upphör att klassificeras som avfall konstateras, inbegripet kraven på kvalitetskontroll och egenkontroll samt vid behov ackreditering, och

5) underrättelse om överensstämmelse med kraven.

Om det i Europeiska unionens lagstiftning eller i den förordning av statsrådet som avses i 2 mom. inte föreskrivs om bedömningsgrunderna för när avfall upphör att klassificeras som avfall, kan miljötillståndsmyndigheten från fall till fall besluta att avfallet ska upphöra att klassificeras som avfall enligt de kriterier som föreskrivs i 1 mom. När beslut fattas ska vid behov vad som föreskrivs i 2 mom. iaktas, och gränsvärden för orenheter i materialet samt den fara eller skada för hälsan eller miljön som materialet eventuellt medför beaktas. Vid behandlingen av ärendet iaktas vad som i miljöskyddslagen föreskrivs om beviljande eller ändring av miljötillstånd.

När ett material har upphört att klassificeras som avfall ska den som släpper ut materialet på marknaden säkerställa att materialet uppfyller kraven i kemikalie- och produktlagstiftningen. Om ett material inte har släppts ut på marknaden, är den som första gången använder materialet skyldig att säkerställa att det uppfyller kraven i fråga.

6 §

Övriga definitioner

I denna lag avses med

1) *farligt avfall* avfall som har någon egenskap som orsakar fara (*farlig egenskap*) och *icke-farligt avfall* avfall som inte har någon farlig egenskap,

2) *kommunalt avfall* avfall som uppkommer i stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och vid annat boende, inbegripet pappers-, kartong-, glas-, metall-, plast-, textil- och bioavfall samt kasserade elektriska och elektroniska produkter, batterier, ackumulatorer och skrymmande föremål samt till sin beskaffenhet jämförbart avfall som uppkommer i förvaltnings-, service- och näringsverksamhet, dock inte slam från slamavskiljare och slutna tankar,

3) *slam från slamavskiljare och slutna tankar* slam som från hushållsavloppsvatten bildas i slamavskiljare, slutna tankar, minireningsverk eller i andra motsvarande behandlingssystem,

4) *blandat kommunalt avfall* kommunalt avfall som återstår när fraktioner specificerade enligt avfallstyp har sorterats ut på den plats där avfallet uppkommit,

5) *bygg- och rivningsavfall* avfall som uppkommer vid nybyggnad, reparationsbyggnad och rivning av byggnader eller andra fasta konstruktioner, vid mark- och vattenbyggnad och annan byggnads- och rivningsverksamhet,

6) *bioavfall* biologiskt nedbrytbart livsmedels- och köksavfall som uppkommer i bostäder, kontor, restauranger, partihandelslokaler, matsalar, catering, detaljhandelslokaler och andra motsvarande lokaler och verksamheter och jämförbart avfall från livsmedelsindustrin samt biologiskt nedbrytbart trädgårds- och parkavfall,

7) *livsmedelsavfall* i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet avsedda livsmedel som har blivit avfall,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

8) *POP-avfall* avfall som innehåller föroreningar som räknas upp i bilaga IV till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar och som förekommer i koncentrationer som uppgår till minst den koncentrationsgräns som anges i den bilagan,

9) *elektrisk och elektronisk produkt som används i hushåll* elektriska och elektroniska produkter avsedda för användning i hushåll samt till kvaliteten och kvantiteten därmed jämförbara elektriska och elektroniska produkter avsedda för användning inom handeln, industrin, vid inrättningar och inom annan verksamhet; produkter som sannolikt används både i hushåll och inom annan verksamhet ska betraktas som elektriska och elektroniska produkter som används i hushåll,

10) *avfallsproducent* var och en vars verksamhet ger upphov till avfall eller som genom förbehandling, blandning eller annan verksamhet ändrar avfallens egenskaper eller sammansättning,

11) *avfallsinnehavare* avfallsproducenten, fastighetsinnehavaren eller någon annan som är i besittning av avfallet,

12) *fastighetsinnehavare* var och en som äger en fastighet eller innehar arrenderätten till en fastighet,

13) *avfallstransportör* var och en som ansvarar för transport av avfall,

14) *avfallsmäklare* var och en som yrkesmässigt köper eller säljer avfall eller förmedlar avfall eller avfallshanteringstjänster för någon annans räkning, inbegripet mäklare som inte kommer i fysisk besittning av avfallet,

15) *producent* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt släpper ut produkter på marknaden, enligt de närmare produktspecifika definitionerna i 48 §,

16) *avfallshantering* insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall, inbegripet kontroll och uppföljning av sådan verksamhet och efterbehandling av platser för bortskaffande av avfall samt verksamhet som mäklare,

17) *insamling av avfall* uppsamling av avfall, inbegripet försortering och tillfällig lagring av avfallet, till en mottagningsplats som ordnats av en fastighetsinnehavare, kommun, producent, distributör eller någon annan för egen behandling eller för vidare transport till behandling,

18) *separat insamling av avfall* avfallsinsamling där avfall vars typ och beskaffenhet skiljer sig åt hålls åtskilt i syfte att underlätta förberedelse för återanvändning samt materialåtervinning, annan återvinning eller annan särskild behandling,

19) *minskning av avfallens mängd och skadlighet* verksamhet som äger rum innan produkten blivit avfall och som främjar återanvändning av produkten, förlänger dess användningstid eller på något annat sätt förebygger uppkomsten av avfall eller som minskar mängden farliga och andra skadliga ämnen i produkten eller skadlig miljö- och hälsopåverkan hos det avfall som uppkommer,

20) *återanvändning* användning av produkter, eller delar av dem, på nytt i samma syfte som de ursprungligen var avsedda för,

21) *förberedelse för återanvändning* sådan verksamhet för kontroll, rengöring eller reparation av avfall genom vilken kasserade produkter eller delar av dem bereds för att kunna användas på nytt utan någon annan förbehandling,

22) *materialåtervinning* verksamhet där avfall upparbetas till produkter, material eller ämnen antingen för det ursprungliga ändamålet eller för andra ändamål; med materialåtervinning avses inte energiåtervinning eller upparbetning av avfall till bränsle eller material för återfyllnad,

23) *återvinning av avfall* verksamhet vars främsta resultat är att avfallet utnyttjas vid produktionsanläggningar eller någon annanstans i samhället genom att det ersätter ämnen eller föremål

Betänkande MiUB 3/2021 rd

som i annat fall skulle ha använts för detta syfte, inbegripet beredning av avfallet för ett sådant syfte,

24) *resursåtervinning* sådan annan återvinning av avfall som varken är energiåtervinning eller uppabetning till material som ska användas som bränsle eller annan energikälla,

25) *återfyllnad* återvinning av avfall där för ändamålet lämpligt icke-farligt avfall används för återställningsändamål i utgrävda områden eller vid landskapsmodellering,

26) *bortskaffande av avfall* deponering av avfall på en avstjälpningsplats, förbränning utan energiutvinning eller någon annan med dessa jämförbar verksamhet som inte är återvinning av avfall, även om verksamheten sekundärt leder till återvinning av materialet eller energin i avfallet, inbegripet beredning för bortskaffande,

27) *behandling av avfall* återvinning eller bortskaffande av avfall, inbegripet beredning för återvinning eller bortskaffande,

28) *distributör* en yrkesmässig säljare av en produkt eller någon annan som bjuder ut en produkt till användaren,

29) *internationell avfallstransport* sådan transport av avfall som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall, nedan *avfallstransportförordningen*, när transporten sker från Finland till ett annat land eller från ett annat land till Finland och när avfall transporteras via Finland.

Vad som i denna lag föreskrivs om kommuner gäller också den samkommun som avses i 2 § i lagen om samarbete inom avfallshanteringen och kollektivtrafiken mellan kommunerna i huvudstadsregionen (829/2009) och andra samkommuner i den utsträckning som de har getts uppgifter som enligt denna lag eller med stöd av den ska skötas av kommunerna.

Närmare bestämmelser om klassificeringen av avfall som farligt avfall respektive icke-farligt avfall får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om vilka åtgärder som är sådan verksamhet som avses i 1 mom. 20—26 punkten och hur en distributör enligt 1 mom. 28 punkten ska definieras får också utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om farliga egenskaper hos avfall utfärdas genom förordning av statsrådet i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphörande av vissa direktiv.

9 §

Omsorgsplikt och förbud som gäller produkter

För att de mål som nämns i denna lag ska nås ska den som tillverkar en produkt se till att

1) råvaror används sparsamt vid tillverkningen och att avfall, material som utvunnits ur avfall eller begagnade produkter eller delar av dem används som råvaror,

2) användningen av råvaror som innehåller miljö- och hälsoskadliga ämnen undviks vid tillverkningen och mindre skadliga råvaror används i stället,

3) produktionsmetoden väljs på ett sådant sätt att så lite avfall som möjligt uppkommer vid tillverkningen och att avfallet är så oskadligt som möjligt för hälsan och miljön,

4) produkten inte förpackas onödigtvis,

5) produkten är resurseffektiv och hållbar till sin livscykel och drifttid, kan repareras, uppgraderas och återanvändas och kan materialåtervinnas när den blivit avfall samt att produkten och dess användning ger upphov till så lite avfall som möjligt,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

6) produkten när den blivit avfall inte orsakar fara eller skada för hälsan eller miljön och inte heller nedskräpning eller avsevärd skada eller svårighet för avfallshanteringen,

7) produkten, när den innehåller råvaror av avgörande betydelse, i den utsträckning det är möjligt kan återanvändas och kan materialåtervinnas när den blivit avfall.

Den som tillverkar en produkt ska efter behov se till att

1) produkten är försedd med märkningar som klargör dess egenskaper och underlättar användningen, sorteringen, återanvändningen, avfallshanteringen och riktandet av producentansvaret eller att produkten förses med upplysningar om detta,

2) de som använder produkten informeras om produktmärkningarna och deras betydelse och om sorterings-, återanvändnings- och avfallshanteringsarrangemangen,

3) aktörerna inom avfallshanteringen ges behövliga upplysningar om återanvändning, demontering och återvinning av produkten eller dess delar och om var i produkten farliga ämnen och delar finns,

4) det finns tillgång till reservdelar, bruksanvisningar, teknisk information eller andra instrument eller annan utrustning eller programvara för högklassig reparation och säker återanvändning av produkten.

För målen enligt denna lag ska den som släpper ut en produkt på marknaden och distributören i den utsträckning det är möjligt säkerställa att produkten uppfyller kraven enligt 1 mom. 4—7 punkten, att produkten märks och att information och upplysningar om den ges i enlighet med 2 mom.

Om det när produkten tillverkas, används eller kasseras uppkommer avfall som har konstaterats eller på goda grunder kan förväntas medföra någon avsevärd olägenhet eller svårighet för avfallshanteringen eller fara eller skada för hälsan eller miljön, kan tillverkning, utsläppande på marknaden, utförelse eller användning av produkterna förbjudas, begränsas eller beläggas med villkor.

10 §

Förordningar av statsrådet om produkter

Närmare bestämmelser om följande i 9 § 1 och 2 mom. föreskrivna produktions- och produktkrav och i 9 § 4 mom. avsedda förbud, begränsningar eller villkor som riktar sig till dem som tillverkar produkter, släpper ut dem på marknaden och distribuerar dem får utfärdas genom förordning av statsrådet:

6) sådana andra förbud eller krav som kan jämföras med dem som avses i 1—5 punkten och som behövs för genomförande av Europeiska unionens relevanta rättsakter och gäller verksamhet eller produkter, tillsynen över att förbuden eller kraven efterlevs och den tillhörande skyldigheten att lämna information.

11 a §

Att främja förberedelse för återanvändning

Kommuner, producenter och andra som bedriver yrkesmässig insamling av avfall ska i samband med insamlingen av avfall bereda företag och sammanslutningar som bedriver förberedelse

Betänkande MiUB 3/2021 rd

för återanvändning jämlika möjligheter att få tillgång till avfall som lämpar sig för detta på en anvisad mottagningsplats i den utsträckning som kommunerna, producenterna eller de som samlar in avfall inte själva ordnar förberedelse för återanvändning. Mottagningen och insamlingen av avfall ska ske på ett sådant sätt att möjligheten till förberedelse för återanvändning av avfallet inte försämras.

Ett skriftligt avtal ska ingås om överlåtelse av avfall för förberedelse för återanvändning. Den som överlåter avfallet får ta ut en ersättning av företag eller sammanslutningar som bedriver förberedelse för återanvändning för de kostnader som en kostnadseffektiv insamling och lagring av avfall har orsakat överlåtaren. Företag och sammanslutningar som bedriver förberedelse för återanvändning ska lämna den som överlåter avfallet uppgifter om behandlingen av avfallet.

Närmare bestämmelser om innehållet i det avtal som avses i 2 mom. och grunderna för de kostnader som avses i det momentet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Skyldighet att känna till avfallet och lämna information

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om

- 1) avfallsinnehavarens skyldighet att följa och kontrollera avfallets och avfallsbehandlings miljö- och hälsopåverkan samt att följa avfallets sammansättning och ursprung,
- 2) hur den tidigare avfallsinnehavaren eller avfallsbehandlaren ska informeras om avfallet och avfallsbehandlingen,
- 3) sådana andra åtgärder för att fullgöra skyldigheterna enligt 2 mom. som kan jämföras med dem som avses i 1 och 2 punkten.

15 §

Skyldighet att samla in avfall separat

Avfall vars typ och beskaffenhet skiljer sig åt ska för att iaktta prioriteringsordningen samlas in separat från annat avfall och får inte blandas med avfall eller material av annan typ och beskaffenhet.

Undantag från skyldigheten att samla in avfall separat får göras endast om någon av följande förutsättningar uppfylls:

- 1) gemensam insamling av olika typer av avfall försämrar inte avfallets kvalitet och minskar inte möjligheterna att förbereda avfallet för återanvändning eller använda det för materialåtervinning eller återvinna det på något annat sätt som följer prioriteringsordningen,
- 2) separat insamling av avfall leder inte till bästa möjliga helhetsresultat med beaktande av avfallshandlingens sammantagna konsekvenser för miljön,
- 3) separat insamling av avfall är inte tekniskt genomförbar med beaktande av bästa insamlingspraxis,
- 4) kostnaderna för separat insamling av avfall blir oskäliga med beaktande av möjligheterna att förbättra den separata insamlingens kostnadseffektivitet, inkomsterna av försäljningen av separat insamlat avfall och den förädlade returråvaran samt de kostnader som uppkommer av insamling av sorterat avfall och av avfallshandlingens negativa konsekvenser för hälsan och miljön.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om

1) kraven på att hålla avfall åtskilt och villkoren för att blanda avfall av olika typ och beskaffenhet samt tillämpningen av de i 2 mom. avsedda undantagen på vissa typer av avfall,

2) kommunens, producentens, fastighetsinnehavarens och avfallsinnehavarens skyldighet att ordna separat insamling av avfall, där kraven kan skilja sig åt mellan olika områden med hänsyn till områdets befolkningstäthet, mängden avfall som uppkommer, återvinningsmöjligheterna och de miljökonsekvenser och kostnader som separat insamling ger upphov till.

15 a §

Förbud mot att bränna avfall som insamlats separat för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning eller deponera sådant avfall på en avstjälningsplats

Avfall som insamlats separat för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning får inte levereras för förbränning eller deponeras på en avstjälningsplats. Avfall som uppkommer efter behandling av separat insamlat avfall får dock brännas eller deponeras på en avstjälningsplats, om det bästa resultatet med tanke på prioriteringsordningen på så sätt nås.

15 b §

Kvalitetssäkring av avfall som ska återvinnas

Verksamhetsutövare som yrkesmässigt eller i en anläggning återvinner avfall ska avlägsna farliga ämnen, blandningar eller komponenter före eller under återvinningen, om det behövs för att behandlingen av avfallet ska följa prioriteringsordningen eller förhindra att en i 13 § avsedd fara eller skada orsakas.

Närmare bestämmelser om sådana farliga ämnen, blandningar eller komponenter som avses i 1 mom. samt åtgärder för att avlägsna dem får utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 §

Förbud mot uppblandning av farligt avfall

Farligt avfall får inte spädas ut eller blandas upp på något annat sätt med avfall av annan typ eller beskaffenhet eller med andra ämnen. Undantag från uppblandningsförbudet får göras, om blandning behövs för behandling av avfallet och miljötillstånd har beviljats för verksamheten i enlighet med miljöskyddslagen. Avfallsslagen ska separeras, om farligt avfall har blandats upp i strid med förbudet och separering behövs för att hindra att hälsan eller miljön orsakas fara eller skada och är tekniskt möjlig att genomföra.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

20 §

Principen om förorenarens ansvar

Den ursprungliga avfallsproducenten eller den nuvarande eller tidigare avfallsinnehavaren svarar för kostnaderna för avfallshanteringen, inbegripet behövlig infrastruktur och de kostnader den föranleder.

23 §

Kommunal avfallshanteringsmyndighet

De myndighetsuppgifter inom avfallshanteringen som kommunen svarar för enligt denna lag ska skötas av ett organ som avses i kommunallagen (410/2015) och som kommunen utser (*kommunal avfallshanteringsmyndighet*).

25 §

Övriga tillsynsmyndigheter

Skatteförvaltningen har inom sitt ansvarsområde tillsyn över att de bestämmelser om dryckesförpackningar enligt 68 § som ingår i denna lag eller utfärdats med stöd av den följs. Tullen i samarbete med Finlands miljöcentral övervakar internationella avfallstransporter. Tullen har dessutom tillsyn över att den i artikel 4.1 i kvicksilverförordningen föreskrivna restriktionen av import för bortskaffande som avfall följs.

26 a § (Ny)

Statsrådets förordning om myndigheternas uppgifter

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om de myndighetsuppgifter som avses i 22, 24 och 25 § ovan.

27 §

Expertmyndigheter och sakkunniginrättningar

Statliga myndigheter och forskningsinstitut kan fungera som expertmyndigheter eller sakkunniginrättningar enligt denna lag genom att ge utlåtanden och utföra undersökningar och utredningar för de myndigheter som anges i denna lag. De kan också ha till uppgift att samla in uppgifter om uppföljning enligt denna lag av avfall och produkter och att lämna uppgifterna till Europeiska kommissionen. Närmare bestämmelser om expertmyndigheter och sakkunniginrättningar och om deras uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

32 §

Kommunens skyldighet att ordna avfallshantering

Kommunen ska ordna hanteringen av följande slag av avfall som inte är farligt avfall:

- 1) avfall från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende, inbegripet avfall från småskalig bygg- och rivningsverksamhet som hushållen själva utför,
- 2) kommunalt avfall från kommunens förvaltning och servicefunktioner,
- 3) sådant kommunalt avfall från affärslokaler som samlas in på fastigheten tillsammans med avfall enligt 1 och 2 punkten,
- 4) annat kommunalt avfall som samlas in tillsammans med avfall enligt 1—3 punkten inom ramen för ett områdesvist sopsugsystem eller något annat motsvarande insamlingssystem.

Kommunen ska dessutom ordna

- 1) avfallshanteringen av sådant slam från slamavskiljare och slutna tankar som uppkommer i verksamhet som avses i 1 mom. 1—3 punkten,
- 2) mottagning och behandling av farligt avfall från boende,
- 3) mottagning och behandling av farligt avfall från jord- och skogsbruket, om det inte är fråga om oskäligen avfallsmängder.

Kommunens skyldighet enligt 1 och 2 mom. gäller inte avfall som i enlighet med 6 eller 7 kap. förs till avfallshantering som producenten eller distributören ordnar. Bestämmelser om kommunens och förpackningsproducentens skyldighet att gemensamt ordna fastighetsvis separat insamling av förpackningsavfall finns i 49 a §.

Närmare bestämmelser om vad och vilken verksamhet det avfall som avses i 1 mom. inbegriper får utfärdas genom förordning av statsrådet.

33 §

Kommunal avfallshantering i andra hand

Om behovet av kommunal avfallshantering i andra hand föranleds av någon annan orsak än oförutsebar brådska och värdet på avfallshanteringen är minst 2 000 euro per år, är förutsättningen för konstaterande av det bristande utbud av andra tjänster som avses i 1 mom. och för begäran om kommunal avfallshantering i andra hand att avfallsinnehavaren i den i 143 a § avsedda dataplattformen för avfall och biflöden har publicerat en anbudsbegäran om den avfallshanterings-tjänst som behövs och att en tjänst som motsvarar anbudsbegäran inte skäligen finns att tillgå inom en av avfallsinnehavaren fastställd tid på minst 14 dygn. Förutsättningen gäller inte en i 5 § i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) eller i 5 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) avsedd upphandlande enhet när enheten på webbadressen www.hankintailmoitukset.fi gör en upphandlingsannons om en avfallshanterings-tjänst som enheten behöver.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

35 §

Ordnande av fastighetsvis avfallstransport

Kommunen ska se till att transporten av avfall som avses i 32 § 1 mom. och 2 mom. 1 punkten ordnas i enlighet med antingen 36 eller 37 § från en mottagningsplats som fastighetsinnehavaren ordnat, om inte något annat följer av 41 eller 41 a § (*fastighetsvis avfallstransport*).

Fastighetsvis avfallstransport ska oavsett metod ordnas så att avfallstransporttjänster tillhandahålls allomfattande och tillförlitligt samt på skäliga och icke-diskriminerande villkor.

De kommunala avfallshanteringsföreskrifterna ska iakttas vid fastighetsvis avfallstransport. Avfallet ska föras till en mottagnings- eller behandlingsplats som kommunen anvisar.

Kommunen kan besluta att fastighetsvis transport av blandat kommunalt avfall inte ordnas i ett område där kommunikationerna är besvärliga, avfallsinnehavarna är få eller mängden avfall som behöver transporteras är liten, om inte transporten ska anses vara behövlig av miljö- eller hälsoskäl.

36 §

Kommunalt anordnad avfallstransport

När kommunen planerar att upphandla **fastighetsvisa** avfallstransporttjänster ska den genomföra en marknadsundersökning. I anbudsbegäran ska avfallstransporttjänsternas varaktighet fastställas och de olika upphandlingarna samordnas tidsmässigt så att företag av alla storlekar har möjlighet att delta i anbudsförfaranden. Transportupphandlingarna ska konkurrensutsättas i delar så att fler än ett företag kan väljas till tjänsteproducent. Avvikelse från skyldigheten att konkurrensutsätta i delar kan göras endast om delningen i betydande grad försämrar upphandlingens kostnadseffektivitet eller av andra motsvarande, väl motiverade skäl. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 146 § 2 mom. 2 punkten i lagen om offentlig upphandling och koncession kan ett beslut om att inte dela upp en upphandling på det sätt som avses i denna paragraf föras till marknadsdomstolen genom besvär.

37 §

Avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar

Kommunen kan besluta att fastighetsvis transport av blandat kommunalt avfall som uppkommer vid sådan verksamhet som avses i 32 § 1 mom. och sådant slam från slamavskiljare och slutna tankar som avses i 32 § 2 mom. 1 punkten i kommunen eller en del av kommunen ordnas så att fastighetsinnehavaren avtalar om den med en avfallstransportör, om

- 1) avfallstransporten då uppfyller vad som föreskrivs i 35 § 2 mom.,
- 2) avfallstransporten främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshanteringen i regionen och inte medför fara eller skada för hälsan eller miljö,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

3) beslutets verkningar sammantaget bedöms vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet.

Om kommunen beslutar att övergå till kommunalt anordnad avfallstransport i stället för avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar, ska det i beslutet fastställas när den avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar upphör, vilket får vara tidigast tre år efter det att beslutet fattades. Kommunen kan dock besluta om en tidigare tidpunkt för upphörande inom ett område där det inte finns avfallstransporttjänster eller där tillgången till avfallstransport har försämrats avsevärt och detta kan leda till nedskräpning eller olägenhet eller fara för hälsan eller miljön.

Kommunen ska följa och övervaka att det beslut som avses i 1 mom. verkställs och att dess villkor uppfylls samt vid behov behandla frågan om avfallstransport på nytt.

39 §

Uppgifter om avhämtning av avfall från fastigheter

Avfallstransportören ska minst en gång i kvartalet lämna aktuella uppgifter i redigerbar elektronisk form till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten om vilka fastigheter avfall har avhämtats från i enlighet med 35 § och 41 § 3 mom. och om antalet sopkärlstömningar per fastighet och avfallstyp. Transportören ska dessutom årligen ge in ett enligt avfallstyp specificerat sammandrag i redigerbar elektronisk form över mängden avfall som samlats in på fastigheterna och över leveransplatserna. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

41 §

Överlämnande av avfall till fastighetsvis avfallstransport eller till en områdesvis mottagningsplats

Fastighetsinnehavaren eller någon annan avfallsinnehavare ska överlämna avfall vars hantering kommunen enligt 32 § är skyldig att ordna till den fastighetsvisa avfallstransport som ordnats i området eller till en områdesvis mottagningsplats som kommunen har ordnat.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan avfallsinnehavaren ordna transporten av sådant avfall som på grund av sin exceptionella storlek eller stora mängd eller någon annan egenkap inte lämpar sig för transport inom ramen för sedvanlig fastighetsvis avfallstransport, om transporten har godkänts i de kommunala avfallshanteringsföreskrifterna eller i kommunala miljöskyddsföreskrifter som har meddelats med stöd av 202 § i miljöskyddslagen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan fastighetsinnehavaren ordna transporten av separat insamlat bioavfall och förpackningsavfall, om fastigheten inte omfattas av skyldigheten att ordna separat insamling enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av 15 § 3 mom. eller av separat fastighetsvis insamling enligt avfallshanteringsföreskrifter som kommunen har meddelat med stöd av 91 §. Förpackningsavfallet ska föras till avfallshantering som producenten ordnar och bioavfallet till avfallshantering som kommunen ordnar. Vid transporten ska i övrigt tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om fastighetsvis avfallstransport.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

41 a §

Småskalig behandling av avfall på fastigheten

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 41 § 1 mom. får avfallsinnehavaren självständigt behandla det avfall som avses i 32 § på sin fastighet eller överlåta bioavfall, slam från slamavskiljare och slutna tankar eller annat därmed jämförbart avfall, för behandling på en grannfastighet eller någon annan fastighet i närheten, om den egna eller gemensamma behandlingen är småskalig och behandlingen har godkänts i de kommunala avfallshanterings- eller miljöskyddsföreskrifterna.

Avfallsinnehavaren ska lämna uppgifter om småskalig behandling av bioavfall på fastigheten till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten. När behandlingen av bioavfall på fastigheten upphör ska avfallsinnehavaren informera den kommunala avfallshanteringsmyndigheten om detta. Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten ska anteckna uppgifterna i det register som anges i 143 §.

Närmare bestämmelser om småskalig behandling av avfall på fastigheten och om de uppgifter om behandlingen av bioavfall som ska lämnas till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten samt om tidsfristen för lämnandet av uppgifterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

43 §

Överföring av kommunens serviceuppgifter inom avfallshanteringen till ett kommunägt bolag

Bestämmelser om tjänsteupphandling finns i lagen om offentlig upphandling och koncession.

46 §

Producentens ansvar för avfallshanteringen och dess kostnader

Producenten ska ordna avfallshanteringen för de i 48 § avsedda produkter som producenten släpper ut på marknaden och stå för kostnaderna för avfallshanteringen, om inte något annat föreskrivs nedan. Producentens skyldighet gäller kasserade produkter som överlämnas till en mottagningsplats eller transport som avses i 49, 49 a eller 56 §.

Producentens skyldighet enligt 1 mom. gäller de produkter som producenten släpper ut på marknaden eller säljer genom distansförsäljning direkt till användare i Finland och en sådan andel av andra motsvarande produkter som kan anses vara skälig med hänsyn till producentens marknadsandel, oberoende av tidpunkten då produkterna släppts ut på marknaden.

47 §

Producentens företrädesrätt att ordna avfallshantering

Producenten har företrädesrätt att ordna avfallshantering av kasserade produkter som omfattas av producentens ansvar. Övriga aktörer får upprätta insamlings- och mottagningssystem för kas-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

serade produkter eller tillhandahålla anknytande tjänster bara om det sker i samarbete med producenten.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. får andra aktörer än producenter tillhandahålla tjänster med anknytning till återanvändning av produkter eller förberedelse för återanvändning.

Kommunen kan, som ett led i avfallshantering som den ordnar enligt 5 kap., komplettera transporten och mottagningen av kasserade produkter till den del som producenten inte ordnar sådan. I så fall ska de kasserade produkterna föras till avfallshantering som producenten har ordnat. Bestämmelser om skyldigheten för kommunen och producentsammanslutningen för förpackningsproducenter att gemensamt ordna fastighetsvis insamling av förpackningsavfall finns i 49 a §.

48 §

Produkter och producenter som omfattas av producentansvaret

Producentansvaret omfattar följande produkter, oberoende av försäljningssättet, och producenter som yrkesmässigt släpper ut dem på marknaden eller säljer dem genom distansförsäljning direkt till användare:

49 a §

Samarbete mellan kommuner och producentsammanslutningen för förpackningsproducenter vid separat insamling av förpackningsavfall

Kommunerna och producentsammanslutningen för förpackningsproducenter ska genom ett avtal som omfattar minst två tredjedelar av Finlands invånare gemensamt komma överens om hur den separata insamlingen av det förpackningsavfall som uppkommer i sådan verksamhet som avses i 32 § 1 mom. kan ordnas på ett sådant sätt att

1) den fastighetsvisa insamling som ordnas av kommunerna och den områdesvisa mottagning som ordnas av producentsammanslutningen utgör ett geografiskt heltäckande insamlingsnätverk som med beaktande av befolkningstätheten betjänar fastighetsinnehavarna väl,

2) förpackningsavfallet kan tillvaratas effektivt och avfallets kvalitet lämpar sig för materialåtervinning,

3) förpackningsavfall så långt det är möjligt samlas in tillsammans med annat avfall av samma material,

4) insamling och transport av avfall ordnas kostnadseffektivt och så att utsläppen till miljön samt olägenheterna för trivseln och säkerheten i boendemiljön är så små som möjligt.

Kommunerna och producentsammanslutningen för förpackningsproducenter ska dessutom gemensamt

1) ordna tillräcklig rådgivning och information samt vidta andra åtgärder för att effektivisera sorteringen av förpackningsavfall på fastigheterna,

2) följa hur den separata insamlingen fungerar och hur effektiv den är samt bedöma behovet av ytterligare åtgärder för att öka mängden insamlat förpackningsavfall eller förbättra förpackningsavfallets kvalitet.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

49 b §

Ersättningar som betalas till kommunerna och förpackningsproducenternas kostnadsansvar

Producentsammanslutningen för förpackningsproducenter och kommunerna ska i ett i 49 a § avsett avtal fastställa de ersättningar enligt förpackningsmaterial som producentsammanslutningen betalar kommunerna för separat insamling och transport av förpackningsavfall från bostadsfastigheter till den avfallshantering som producenten ordnar. Ersättningarna ska betalas till kommunerna på så lika grunder som möjligt med beaktande av mängden insamlat förpackningsavfall och regionala förhållanden som påverkar insamlingens effektivitet. Kommunerna ska se till att ersättningarna beaktas fullt ut och enligt material när avfallsavgifter som gäller separat insamlat förpackningsavfall påförs.

Till följd av avtalet ska förpackningsproducenterna beräknat enligt förpackningsmaterial svara för minst 80 procent av de totala kostnaderna för hanteringen av förpackningsavfall, vilket innefattar

- 1) den separata insamling av förpackningsavfall från bostadsfastigheter som kommunerna ordnar i enlighet med 15 § eller en förordning som utfärdats med stöd av den paragrafen eller i enlighet med en kommunal avfallshanteringsföreskrift som är mindre omfattande än vad som föreskrivs genom förordning och som utfärdats med stöd av 91 § 3 mom.; kostnadseffektiva insamlingstjänster ska vara utgångspunkt för fastställandet av kostnaderna,
- 2) områdesvis mottagning av förpackningsavfall som ordnas av producenterna i enlighet med 49 § 1 mom. eller en förordning som utfärdats med stöd av det momentet,
- 3) vidarebefordran och behandling av annat förpackningsavfall som avses i 1 och 2 punkten och som överlämnats till avfallshantering som en förpackningsproducent ordnar,
- 4) information och rådgivning enligt 51 § i fråga om kasserade förpackningar och avfallshanteringen av dem samt lämnande av bokföringsuppgifter enligt 54 §.

49 c §

Medling och avvikelser från samarbete

Om ett i 49 a § avsett avtal inte uppstår, kan producentsammanslutningen för förpackningsproducenter inleda medling genom att underrätta miljöministeriet om detta. Miljöministeriet ska utan dröjsmål höra bägge parter och lägga fram ett förslag till förlikning.

Om ett avtal inte uppstår inom sex månader från det att medlingen inleddes, ska producentsammanslutningen för förpackningsproducenter ordna den separata insamlingen av förpackningsavfall från bostadsfastigheter på det sätt som föreskrivs i 15 och 49 § samt den därmed relaterade informationen, rådgivningen och anmälan av bokföringsuppgifter avgiftsfritt med början tre år efter utgången av den tidsfrist som fastställts för medlingen. Under övergångsperioden ska kommunerna ordna den separata insamlingen av förpackningsavfall för den avfallshantering som producentorganisationen ordnar. Producentsammanslutningen för förpackningsproducenter ska ersätta kommunerna för den separata insamlingen i enlighet med det senast gällande avtalet. Ersättningens belopp kan dock justeras till följd av en väsentlig förändring i förhållandena.

En enskild kommun som inte ansluter sig till ett avtal som avses i 49 a § har inte rätt till den ersättning som producentsammanslutningen för förpackningsproducenter betalar. Kommunen ska i detta fall dock ordna separat insamling av förpackningsavfall i enlighet med 15 § eller en förord-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

ning som utfärdats med stöd av den paragrafen eller i enlighet med en från förordningen avvikande kommunal avfallshanteringsföreskrift som utfärdats med stöd av 91 § 3 mom. och överlämna avfallet till avfallshantering som ordnas av producentsammanslutningen för förpackningsproducenter.

49 d §

Lämnande av uppgifter om avtal till tillsynsmyndigheten

Producentsammanslutningen för förpackningsproducenter ska årligen lämna Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland en sammanställning över det avtal enligt 49 a och 49 b § som ingåtts med kommunerna under det föregående kalenderåret och fullföljandet av avtalen. Sammanställningen ska åtminstone innehålla uppgifter om avtalsparterna och avtalets giltighetstid samt om mängden förpackningsavfall som samlats in från fastigheter och områdesvisa mottagningsplatser. Till sammanställningen ska också fogas en yrkeskunnig och oberoende granskares bedömning av hur producentens kostnadsansvar har realiserats, inbegripet uppgifter om ersättning till kommunerna och avfallsinnehavarna för kostnaderna för den fastighetsvisa separata insamlingen.

Närmare bestämmelser om tidpunkten för inlämnande av sammanställningen och de uppgifter som ska ingå i den samt om behörighetskraven för den oberoende granskaren får utfärdas genom förordning av statsrådet.

51 §

Producentens informations- och rådgivningsskyldighet

Producenten ska informera om var mottagningsplatserna för kasserade produkter finns och om deras öppettider, de slag av avfall som tas emot där och annat som behövs för att mottagningen ska fungera. Producenten ska dessutom informera och ge råd om åtgärder som gäller minskande av avfallets mängd och skadlighet, återanvändning, förberedelse för återanvändning och förhindrande av nedskräpning. Producenten ska vid behov ordna informationsspridningen och rådgivningen tillsammans med kommunen och andra aktörer inom avfallshanteringen.

Producenten ska årligen lämna Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland en redogörelse för den informationsspridning som producenten har ordnat.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland kan fastställa en skyldighet att lämna uppgifter som är mindre omfattande än vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. för en producent som på marknaden släpper ut endast produkter som är avsedda att användas av företag i fall där det är ändamålsenligt med beaktande av verksamhetens art och omfattning.

Närmare bestämmelser om producentens skyldigheter enligt 1 och 2 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

53 a §

Producentens egenkontroll

Producenten ska regelbundet och systematiskt övervaka att skyldigheterna enligt detta kapitel fullgörs och utveckla tillförlitligheten hos informationen om detta (*egenkontroll*). Till stöd för egenkontrollen ska vid behov en oberoende och yrkeskunnig person ges i uppdrag att genomföra regelbundna granskningar. Producenten ska göra upp en skriftlig plan för egenkontrollen, som ska fogas till den ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret som avses i 101 §.

Den plan som avses i 1 mom. ska åtminstone innehålla uppgifter om

- 1) producentens bokföring enligt 54 § 1 mom. och bedömningen och utvecklingen av tillförlitligheten hos uppgifterna om den,
- 2) bedömning av hur producentens kostnadsansvar enligt 46 och 49 b § uppfylls,
- 3) uppföljning och utveckling av producentens betalningsandelar enligt 63 a §,
- 4) granskningar till stöd för egenkontrollen.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland kan godkänna undantag från de krav som avses i 2 mom., om det är befogat med beaktande av arten och omfattningen av producentens verksamhet.

Närmare bestämmelser om innehållet i granskningar enligt 1 mom., tidpunkten för dem och kraven på yrkeskompetens för den som utför dem och om de krav som anges i 2 mom. 1—3 punkten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

54 §

Producentens bokförings- och uppgiftsskyldighet

Producenten ska föra bok enligt produktkategori över typen och mängden av samt egenskaper hos de produkter som producenten släppt ut på marknaden och de kasserade produkter som producenten tagit emot samt det avfall som dessa produkter gett upphov till, liksom över de andra med dessa jämförbara omständigheter som behövs för tillsynen över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs. I bokföringen ska dessutom vid behov enligt leveransplats specificeras de produkter och det avfall som förts till återanvändning, förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, annan återvinning och bortskaffande. Bokföringen ska innehålla motsvarande uppgifter också om delar av sådana fordon som avses i 48 § 1 mom. 2 punkten och komponenter till sådana elektriska och elektroniska produkter som avses i 48 § 1 mom. 3 punkten och om det avfall som dessa gett upphov till samt om kasserade produkter och avfall som förts till ett annat land.

Producenten ska lämna Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland ett sammandrag över de uppgifter som avses i 1 mom. samt uppgifter om åtgärder och kontroller i enlighet med den plan som avses i 53 a § 1 mom. kalenderårsvis eller oftare, om centralen bestämmer att det behövs för tillsynen över att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs. Producenten ska också på basis av de uppgifter som avses i 1 mom. årligen i ett allmänt datanät offentliggöra uppgifter om hur skyldigheterna i fråga om separat insamling och återvinning har fullgjorts.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

Närmare bestämmelser om vilka uppgifter som ska ingå i bokföringen och lämnas till myndigheten och publiceras i ett allmänt datanät samt om tidpunkterna för inlämnande och publicering av uppgifter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

60 §

Ersättning för extrakostnader

Om det i ett skrotningsfärdigt fordon eller i kasserade däck har tillsatts föremål eller ämnen som väsentligt försvårar återanvändningen eller avfallshanteringen, kan insamlaren eller behandlaren ta ut en ersättning av fordonets eller de kasserade däckens innehavare som motsvarar extrakostnaderna för avfallshanteringen.

62 §

Anslutning till producentsammanslutningar

För att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel ska producenten ansluta sig till en producentsammanslutning som godkänts för införande i det producentregister som avses i 142 § eller bilda en sådan producentsammanslutning tillsammans med andra producenter. Endast producenter får höra till en producentsammanslutning. Verksamhetsfältet för en sammanslutning av förpackningsproducenter ska omfatta alla förpackningsmaterial.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland kan godkänna en enskild producent för införande i producentregistret, om det med beaktande av verksamhetens art och omfattning är uppenbart onödigt för producenten att ansluta sig till en producentsammanslutning.

En producentsammanslutning ska på begäran av en ny producent åta sig att fullgöra dennes skyldigheter, om producentens verksamhet ingår i producentsammanslutningens verksamhetsfält. De villkor som tillämpas på nya producenter ska vara opartiska och jämlika i förhållande till de villkor som tillämpas på övriga producenter inom producentsammanslutningen.

Producenter av dryckesförpackningar kan fullgöra sina skyldigheter också genom att ansluta sig till ett i 68 § avsett retursystem för dryckesförpackningar.

63 §

Producentsammanslutningars verksamhet

En producentsammanslutning ska vara en icke-vinstdrivande sammanslutning med syftet att fullgöra producentansvarsskyldigheterna för de producenter som anslutit sig till den. I en producentsammanslutning ska skyldigheterna fördelas rättvist mellan producenterna med beaktande av verksamhetens art och omfattning och så att det inte leder till handelshinder och snedvridning av konkurrensen. Skyldigheten att föra bok och lämna uppgifter ska lindras för sådana producenter som släpper ut små mängder produkter på marknaden, om skyldigheterna annars skulle vara oskäliga för producenterna.

Producentsammanslutningen ska föra en allmänt tillgänglig, uppdaterad förteckning över sina ägare och över producenter som har överfört sitt producentansvar på den. I förteckningen antecknas medlemmens namn och företags- och organisationsnummer samt uppgifter om de produkter

Betänkande MiUB 3/2021 rd

som medlemmen släpper ut på marknaden. Dessutom ska producentsammanslutningen publicera uppgifter om anslutnings- och årsavgifterna samt om återvinningsavgifterna per enhet eller ton. Uppgifterna ska vara tillgänglig i ett allmänt datanät.

Närmare bestämmelser om minimikraven i fråga om sådana lindrade skyldigheter för producenter som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

63 a §

Producenternas betalningsandelar och jämkning av dem

Betalningsandelarna i en producentsammanslutning ska fördelas jämnt mellan producenterna i förhållande till de produkter som de släppt ut på marknaden.

När producentsammanslutningen fastställer betalningsandelarna ska den i den mån det är möjligt i fråga om enskilda produkter eller produkt- eller materialgrupper som motsvarar varandra beakta i synnerhet deras hållbarhet och möjligheten att reparera, återanvända och materialåtervinna produkterna samt förekomsten av farliga ämnen.

Närmare bestämmelser om grunderna för de betalningsandelar som avses i 1 och 2 mom., vid behov uppdelade enligt produkt- eller materialgrupper, får utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §

Tryggande av i producentregistret införda producenters och producentsammanslutningars verksamhet

En producentsammanslutning ska ha tillräckliga ekonomiska resurser att organisera sin verksamhet på behörigt sätt och så att den oavbrutet i minst sex månader kan ansvara för de producentansvarsskyldigheter som överförs till den. För att visa detta ska producentsammanslutningen lämna Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland en redogörelse för tillräckliga ekonomiska arrangemang och en verksamhetsplan för ordnandet av återanvändning och avfallshantering. Redogörelsen och planen ska lämnas årligen eller, om verksamheten förändras väsentligt, inom tre månader från förändringen.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland kan förutsätta att andra producenter än sådana som hör till en producentsammanslutning lämnar en i 1 mom. avsedd redogörelse och en verksamhetsplan, när detta är ändamålsenligt med beaktande av arten och omfattningen av producentens verksamhet.

Närmare bestämmelser om tillräckliga ekonomiska arrangemang enligt 1 mom. och om de redogörelser och planer som ska utarbetas för att trygga verksamheten samt om lämnandet av dem till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland får utfärdas genom förordning av statsrådet.

65 §

Samarbete mellan producenter och producentsammanslutningar

Producenter och producentsammanslutningar inom olika produktgrupper ska genom behövliga gemensamma åtgärder se till att fullgörandet av producentansvaret inte föranleder dubbla av-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

gifter för producenter eller producentsammanslutningar inom någon annan produktgrupp i sådana fall då mottagning och annan avfallshantering av kasserade produkter ordnas i samarbete. Producentsammanslutningarna ska dessutom genom behövliga gemensamma åtgärder främja en producents möjlighet att fullgöra sina producentansvarsskyldigheter i fråga om olika produkter genom en enda aktör.

Statsrådet kan ålägga producenter och producentsammanslutningar att samarbeta och besluta om krav för samarbetet, om det behövs för att

1) undanröja eller förhindra uppkomsten av parallella återanvändnings- och avfallshanterings-system som medför olägenhet för producentansvarssystemens allmänna funktion eller för produktinnehavarens möjligheter att lämna in kasserade produkter till återanvändning eller avfallshandling,

2) underlätta fullgörandet av producentansvarsskyldigheterna för producenter som släpper ut sådana produkter på marknaden som hör till verksamhetsfältet för två eller flera producentsammanslutningar.

66 §

Producentsammanslutningars tjänsteupphandling

När en producentsammanslutning upphandlar tjänster som hänför sig till återanvändning av produkter och avfallshandling ska den på ett icke-diskriminerande sätt beakta andra ekonomiska aktörer och deras verksamhetsmöjligheter på den berörda marknaden så att handelshinder och snedvridning av konkurrensen undviks. Producentsammanslutningen ska i ett allmänt datanät offentliggöra uppgifter om de allmänna principer och förfaranden som iakttas vid dess tjänsteupphandlingar.

66 a §

Behörigt ombud för producent eller annan aktör

En aktör som är etablerad i Finland och som genom distansförsäljning säljer produkter som omfattas av producentansvar direkt till användare i en annan stat ska svara för att producentansvarsskyldigheterna fullgörs i staten i fråga. En aktör som säljer elektriska och elektroniska produkter genom distansförsäljning direkt till användare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska utse ett i medlemsstaten i fråga etablerat behörigt ombud, som i stället för producenten svarar för att dennes skyldigheter fullgörs.

En producent som är etablerad i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som säljer elektriska och elektroniska produkter genom distansförsäljning direkt till användare i Finland ska med avvikelse från vad som föreskrivs i 62 § 1 mom. i stället för att ansluta sig till en producentsammanslutning utse ett behörigt ombud som svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i Finland. En annan distansförsäljare som är etablerad i en annan stat och som säljer i 48 § avsedda produkter kan i stället för att ansluta sig till en producentsammanslutning utse ett behörigt ombud som är etablerat i Finland och som i stället för distansförsäljaren svarar för att dennes skyldigheter fullgörs i Finland.

En aktör som motsvarar en producent som är etablerad i en annan stat och som levererar produkter för marknaden i Finland genom annan försäljning än distansförsäljning, kan utse ett behö-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

rigt ombud som är etablerat i Finland och som i en i Finland etablerad producents ställe svarar för att aktörens skyldigheter fullgörs. I stället för att utse ett behörigt ombud kan den aktör som motsvarar en producent i motsvarande syfte ingå ett avtal med en godkänd producentsammanslutning. Aktören ska till de producenter och producentsammanslutningar som annars skulle svara för producentansvarsskyldigheterna i fråga om de nämnda produkterna lämna information om fullgörandet av skyldigheterna eller om ändring eller återkallande av fullgörandet av skyldigheterna. ~~Motsvarande rätt har den som förvaltar en näthandelsplattform och som av en distansförsäljare som använder plattformen har bemyndigats att fullgöra producentansvarsskyldigheterna.~~ Den som förvaltar en näthandelsplattform kan utse ett i Finland etablerat behörigt ombud att ansvara för producentansvarsskyldigheterna i Finland för en distansförsäljare som bedriver verksamhet på plattformen, eller i motsvarande syfte ingå ett avtal med en godkänd producentsammanslutning. Den som förvaltar plattformen måste ha skriftlig fullmakt av distansförsäljaren för detta.

66 b §

Verksamhet som behörigt ombud i Finland

Ett behörigt ombud i Finland ska utses genom en skriftlig fullmakt. Den som utses till behörigt ombud ska i fråga om andra produkter än sådana som säljs direkt genom distansförsäljning informera de producenter och producentsammanslutningar som annars hade svarat för producentansvarsskyldigheterna för produkterna i fråga om sin fullmakt och om ändringar i och återkallande av den.

Vad som i denna lag föreskrivs om producenter, med undantag för möjligheten för producenter att bilda en producentsammanslutning enligt 62 § 1 mom., tillämpas även på behöriga ombud.

Närmare bestämmelser om förfarandet för att utse ett behörigt ombud samt om ombudets skyldighet att informera producenterna och producentsammanslutningarna om sin fullmakt och verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

66 c §

Samarbetsgrupp för producentansvarssystemen

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland ska i samarbete med producenterna tillsätta en eller flera samarbetsgrupper för regelbundet informationsutbyte om producentansvarssystemens och de i 68 § avsedda retursystemens funktion. En samarbetsgrupp ska bestå av företrädare för producenter, distributörer och myndigheter samt företrädare för sådana offentliga och privata verksamhetsutövare inom avfallsbranschen samt för i 134 § 2 punkten avsedda föreningar och stiftelser vilkas verksamhetsfält i väsentlig grad kan beröras av samarbetsgruppens uppgifter. Dessutom ska samarbetsgruppen ha företrädare för företag och sammanslutningar som bedriver återanvändning och förberedelse för återanvändning.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

68 §

Inrättande av och anslutning till retursystem för dryckesförpackningar

En producent av dryckesförpackningar som omfattas av producentansvaret med stöd av 48 § 1 mom. eller en i lagen om accis på vissa dryckesförpackningar (1037/2004) avsedd accisskyldig kan som *ansvarig för ett retursystem för dryckesförpackningar*, ensam eller tillsammans med andra producenter av dryckesförpackningar eller accisskyldiga, inrätta ett pantbaserat retursystem för dryckesförpackningar. Producenter av dryckesförpackningar och accisskyldiga kan också ansluta sig till ett retursystem för dryckesförpackningar som tar emot medlemmar.

I ett retursystem för dryckesförpackningar ska förpliktelseerna fördelas rättvist mellan producenterna och de accisskyldiga med beaktande av verksamhetens art och omfattning och på så sätt att handelshinder och snedvridning av konkurrensen undviks. Bokförings- och uppgiftsskyldigheten ska lindras för sådana producenter eller accisskyldiga som släpper ut små mängder produkter på marknaden, om skyldigheterna annars skulle vara oskäliga för dem. De villkor som tillämpas på nya medlemmar ska vara opartiska och jämlika i förhållande till de villkor som tillämpas på övriga medlemmar i retursystemet.

Närmare bestämmelser om minimikraven i fråga om de i 2 mom. avsedda minskade skyldigheterna för producenter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

69 §

Skyldigheterna för dem som ansvarar för retursystem för dryckesförpackningar

Den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar ska ordna ett fungerande retursystem för dryckesförpackningar där mottagning, återanvändning och materialåtervinning av förpackningar samt annan avfallshantering ingår. Den ansvarige ska också sörja för att den pant som hör till systemet och vars storlek garanterar att systemet fungerar administreras och sköta den information och rådgivning som hänför sig till verksamheten på det sätt som föreskrivs i 51 §.

Den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar ska föra en allmänt tillgänglig uppdaterad förteckning över sina ägare och medlemmar. I förteckningen antecknas ägarens eller medlemmens namn och företags- och organisationsnummer samt uppgifter om de produkter som ägaren eller medlemmen släpper ut på marknaden och om de avgifter som medlemmen betalar till retursystemet per enhet eller ton. Förteckningen ska också vara tillgänglig i ett allmänt datanät.

Den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar ska iaktta vad som i 53 a § föreskrivs om producentens egenkontroll och i 54 § om producentens bokförings- och uppgiftsskyldighet. På sådana retursystem för dryckesförpackningar som tar emot medlemmar tillämpas dessutom bestämmelserna i 63 a § om producenternas betalningsandelar och jämkning av dem, bestämmelserna i 64 § om tryggande av i producentregistret införda producenters och producent-sammanslutningars verksamhet, bestämmelserna i 65 § om samarbete mellan producenter och producentsammanslutningar, bestämmelserna i 66 § om producentsammanslutningars tjänstepphandling, bestämmelserna i 66 a § om behörigt ombud för producent eller annan aktör och bestämmelserna i 66 b § om verksamhet som behörigt ombud i Finland.

Närmare bestämmelser om pantens minimistorlek och den information som hänför sig till ett retursystems funktion och om målen och skyldigheterna när det gäller återanvändning och materialåtervinning av förpackningar som omfattas av ett retursystem får utfärdas genom förordning

Betänkande MiUB 3/2021 rd

av statsrådet. Målen och skyldigheterna kan vara striktare än motsvarande mål och skyldigheter som gäller förpackningar i allmänhet.

80 §

Skyldighet att betala kommunal avfallsavgift

Fastighetsinnehavare och andra avfallsinnehavare för vars del kommunen ordnar avfallshantering är skyldiga att betala kommunal avfallsavgift.

Om transporten av avfall ordnas av fastighetsinnehavaren på det sätt som avses i 37 §, kan kommunen ta ut avgift för avfallsbehandlingen av avfallstransportören.

80 a §

Avfallstransportörens bokföringsskyldighet vid avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar

Om kommunen i enlighet med 80 § 2 mom. tar ut en avgift för avfallsbehandling av en avfallstransportör som avses i 37 §, ska transportören föra bok över de avgifter som den tagit ut av kunderna för avfallsbehandlingen och på begäran överlämna uppgifterna om avgifterna till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten.

81 §

Påförande av kommunal avfallsavgift

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten påför avfallsavgiften i enlighet med den avfallstaxa som kommunen har antagit.

Om avfallsavgiften enligt avfallstaxan måste anses oskäligt stor eller liten med beaktande av avfallets mängd, servicenivån på den kommunalt anordnade avfallshanteringen och den avfallstransport som avfallsinnehavaren eller fastighetsinnehavaren ordnar i enlighet med 41 § eller den avfallsbehandling som avfallsinnehavaren ordnar i enlighet med 41 a §, kan avgiften på ansökan av den avgiftsskyldige eller på initiativ av myndigheten påföras så att den avviker från avfallstaxan eller efterskänkas. Om avfallsavgiften påförs så att den avviker från avfallstaxan, ska avgiftsgrunderna vara objektiva och skäliga.

87 §

Riksomfattande avfallsplan

För att syftet med denna lag ska fyllas och verkställandet av bestämmelserna i denna lag främjas ska miljöministeriet bereda en riksomfattande avfallsplan som underställs statsrådet för godkännande. Planen ska innehålla en bedömning av nuläget för minskning av avfallets mängd och skadlighet och för avfallshanteringen, målen för dessa och de åtgärder som behövs för att nå målen, inbegripet åtgärder för att förhindra nedskräpning och för uppstädning av nedskräpade områden. I planen kan också framläggas sådana mål och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen

Betänkande MiUB 3/2021 rd

som föranleds av områdesspecifika förhållanden. Till planen ska det fogas en bedömning av dess effekter. Den del av den riksomfattande avfallsplanen som gäller minskning av avfallets mängd och skadlighet kan göras upp i form av en separat plan.

Miljöministeriet ska följa upp och utvärdera den riksomfattande avfallsplanens och den separata planens utfall och effekter åtminstone vart sjätte år och vid behov bereda en reviderad plan som underställs statsrådet för godkännande. Vid beredningen eller revideringen av planen ska vad som föreskrivs i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) och med stöd av den iakttas.

Närmare bestämmelser om beredningen av och innehållet i den riksomfattande avfallsplanen samt uppföljningen och bedömningen av dess genomförande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

88 §

Regional samarbetsgrupp

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska tillsätta en regional samarbetsgrupp för att stödja beredningen och genomförandet av den riksomfattande avfallsplanen samt uppföljningen av dess genomförande. I den regionala samarbetsgruppen ska det finnas representanter för kommunerna inom verksamhetsområdet och för sådana verksamhetsutövare och i 134 § 2 punkten avsedda föreningar och stiftelser vilkas uppgifter eller ändamål ärendet kan gälla. Närings- trafik- och miljöcentraler kan gemensamt tillsätta en samarbetsgrupp, om det behövs för att uppdraget ska kunna skötas på ett sätt som är ändamålsenligt för regionen.

Samarbetsgruppen ska inom sitt område främja genomförandet av den riksomfattande avfallsplanen och följa upp verkställandet av den. Den ska även sammanställa och till miljöministeriet lämna de uppgifter om områdets avfallshanteringskapacitet och hur dess avfallshantering är ordnad samt om behovet av utveckling av avfallshanteringen som behövs för beredningen eller revideringen av den riksomfattande avfallsplanen.

Kommunen ska lämna den regionala samarbetsgruppen och denna i sin tur miljöministeriet de uppgifter om avfall som uppkommer i kommunen, om ordnandet av och tillsynen över avfallshanteringen och om utvecklingsmål beträffande dessa som behövs för att utarbeta den riksomfattande avfallsplanen.

91 §

Kommunala avfallshanteringsföreskrifter

Kommunen får utfärda för verkställigheten av denna lag behövliga allmänna föreskrifter som är påkallade av de lokala förhållandena och gäller kommunen eller någon del av den. Föreskrifter får utfärdas

1) om minskning av mängden avfall från verksamhet som avses i 32 § och sortering på uppkomstplatsen, ordnande av mottagningsplats på fastigheten, lämnande till en områdesvis mottagningsplats, förvaring, insamling, transport, återvinning och bortskaffande av sådant avfall samt tekniska krav som gäller dessa funktioner,

2) för iakttagande av kraven i 13 § 1 och 2 mom. i fråga om de praktiska arrangemangen på fastigheter eller mottagningsplatser för avfall i samband med insamling, mottagning och trans-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

port av andra slag av avfall än det som avses i 1 punkten samt tekniska krav som gäller dessa funktioner,

3) om åtgärder för att förhindra nedskräpning,

4) om skyldigheten att lämna uppgifter till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten om de avfall som avses i 1 punkten och om avfallshanteringen av dem, inbegripet de avfallstransporter som avses i 39 § och behandlingen av bioavfall enligt 41 a §.

De föreskrifter som utfärdas med stöd av 1 mom. 1 punkten kan gälla också kompostering av annat avfall än avfall från sådan verksamhet som avses i 32 § eller småskalig behandling på uppkomstplatsen av annat motsvarande avfall, inbegripet slam från slamavskiljare och slutna tankar, dock inte sådan miljötillståndspliktig eller registreringspliktig avfallsbehandling som avses i miljöskyddslagen.

Genom de föreskrifter om fastighetsvis separat insamling av avfall som utfärdas med stöd av 1 mom. 1 punkten får det föreskrivas om mer omfattande separat insamling än vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet, om det behövs för verkställigheten av 15 § 1 mom. Genom föreskrifterna får också mindre omfattande separat insamling än enligt förordningen tillåtas för viss tid och högst för fem år i taget, om någon av förutsättningarna för undantag från skyldigheten att ordna separat insamling enligt 15 § 2 mom. uppfylls.

Den myndighet som anges i de kommunala avfallshanteringsföreskrifterna kan i enskilda fall bevilja undantag från iakttagandet av en avfallshanteringsföreskrift på de grunder som nämns i föreskriften.

93 §

Avfallsrådgivning

Kommunen ska ordna rådgivning, information och upplysning för att minska mängden och skadligheten i fråga om avfall från verksamhet som avses i 32 §, effektivisera sorteringen av avfall, öka den separata insamlingen av avfall och genomföra avfallshanteringen på behörigt sätt samt förhindra nedskräpning till följd av verksamheten. I rådgivningen ska särskild vikt fästas vid att minska mängden livsmedelsavfall.

När en närings-, trafik- och miljöcentral sköter en uppgift enligt 3 § 2 mom. i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) ska den särskilt främja fullgörandet av den skyldighet att känna till avfallet som i 12 § 1 mom. åläggs dem som bedriver produktion samt produkttillverkare och importörer.

102 §

Förutsättningar för godkännande för anteckning i producentregistret

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. förutsätter godkännande för anteckning av producentsammanslutningar och ansvariga för ett retursystem för dryckesförpackningar i producentregistret att

1) producentsammanslutningen har bildats och fungerar i enlighet med 62, 63 och 63 a § och att retursystemet för dryckesförpackningar har inrättats och fungerar i enlighet med 68 och 69 §,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

2) producentsammanslutningen eller den ansvarige för ett retursystem för dryckesförpackningar har gett in en godtagbar redogörelse och verksamhetsplan enligt 64 §.

117 §

Tullens uppgifter

Tullen ska vid behov stoppa en internationell avfallstransport som inte uppfyller kraven i avfallstransportförordningen eller i denna lag och anmäla om saken till Finlands miljöcentral för beslut om fortsatta åtgärder.

Tullen får utse de tullkontor i Finland via vilka avfall till eller från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska transporteras.

117 b §

Påvisande av lämplighet vid transport av avfall till stater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Den som transporterar avfall till en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för behandling ska i enlighet med avfallstransportförordningen kunna visa att behandlingen av avfallet utanför det ekonomiska samarbetsområdet uppfyller kraven i den förordningen och sker under förhållanden som till övervägande del motsvarar kraven i Europeiska unionens miljölagstiftning.

117 c §

Skyldighet för den som transporterar avfall till ett annat land att känna till och föra bok över avfallet och lämna information

Den som transporterar avfall till ett annat land för återvinning ska i den omfattning som behövs för att presentera den information om beräkning, kontroll och lämnande av uppgifter som förutsätts i Europeiska unionens rättsakter känna till och föra bok över följande:

1) typ, beskaffenhet, mängd, leveransplats och behandlingssätt för avfall som uppkommer vid förberedelse för återanvändning, materialåtervinning, återvinning eller förberedande åtgärder före dessa,

2) nya produkter och material som uppkommer vid förberedelse för återanvändning, materialåtervinning eller annan återvinning samt deras mängd och användningsändamål specificerade enligt produkt- och materialgrupp.

Ett sammandrag över de bokföringsuppgifter som avses i 1 mom. ska årligen lämnas till Finlands miljöcentral eller till det register miljöcentralen för med stöd av 142 § 1 mom. 1 punkten. Tidigare avfallsinnehavare och i 48 § avsedda producenter ska på begäran ges bokföringsuppgifter om avfall som de har överlåtit.

Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om

1) avfall som omfattas av den i 1 mom. avsedda skyldigheten att känna till och föra bok över avfallet,

Betänkande MiUB 3/2021 rd

- 2) uppgifter som ska ingå i den i 1 mom. avsedda bokföringen och det i 2 mom. avsedda sammandraget,
- 3) lämnandet av i 2 mom. avsedda uppgifter till Finlands miljöcentral.

13 kap.

Tillsyn och förvaltningstvång

118 §

Bokföringsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter

Verksamhetsutövaren ska föra bok över avfallet när det gäller

- 1) verksamhet där det uppkommer minst 100 ton avfall per år,
- 2) verksamhet där det uppkommer farligt avfall eller POP-avfall,
- 3) sådan yrkesmässig behandling av avfall och sådan behandling av avfall i en anläggning som avses i punkt 13 i tabell 1 och punkt 13 i tabell 2 i bilaga 1 till miljöskyddslagen, dock inte behandling som avses i 32 § 1 mom. 1—3 punkten i den lagen,
- 4) verksamhet som enligt miljöskyddslagen är tillståndspliktig,
- 5) sådan verksamhet inom livsmedelsindustrin som enligt miljöskyddslagen är anmälningspliktig,
- 6) transport av avfall och verksamhet som mäklare enligt 94 § och avfallsinsamling enligt 100 §.

Dessutom ska verksamhetsutövaren föra bok över produkter och material som uppkommer vid förberedelse av avfall för återanvändning, materialåtervinning eller annan återvinning, om det är fråga om verksamhet som avses i 1 mom. 3 punkten.

Tidigare avfallsinnehavare och sådana producenter som avses i 48 § ska på begäran ges bokföringsuppgifter om hanteringen av avfall som de har överlämnat.

Bestämmelser om skyldighet för verksamhetsutövare som driver anläggningar som utför tillfällig lagring av kvicksilveravfall och för verksamhetsutövare som driver anläggningar som utför omvandling och, i tillämpliga fall, solidifiering av kvicksilveravfall att upprätta ett register för att kunna spåra kvicksilveravfall och att lämna uppgifter till den behöriga myndigheten finns i artikel 14 i kvicksilverförordningen.

118 a §

Bokföringsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter om livsmedelsavfall

En livsmedelsföretagare som avses i **5 § 1 mom. 1 punkten** i livsmedelslagen (297/2021) ska föra bok över mängden och hanteringen av det livsmedelsavfall som uppkommer i verksamheten. Bokföringen ska i den mån det är möjligt även inbegripa en uppskattning av den totala mängden ätbara livsmedel som kasserats som avfall. Skyldigheten gäller dock inte sådana aktörer som avses i 13 § 6 mom. i livsmedelslagen och som står utanför den systematiska livsmedelstillsynen, aktörer inom primärproduktionen och allmännyttiga samfund. Bokföringsuppgifterna ska bevaras i pappersform eller elektronisk form i sex år.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i bokföringen får utfärdas genom förordning av statsrådet. För ett behörigt fullgörande av tillsynen över verksamheten får bestämmelser om lämnandet av bokföringsuppgifter till tillsynsmyndigheten eller det datasystem den förvaltar samt, om en bevaringstid på sex år är uppenbart onödig, om en kortare bevaringstid för bokföringsuppgifter än den som föreskrivs i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

119 §

Uppgifter som ska ingå i bokföringen och behandlingen av dem

Den bokföring som avses i 118 § 1 mom. ska i överensstämmelse med verksamhetens karaktär inbegripa uppgifter om typ, beskaffenhet, mängd, ursprung och leveransplats i fråga om det avfall som uppkommit, insamlats, transporterats, förmedlats eller behandlats och om avfallstransporten och avfallsbehandlingen. Bokföringen ska också inbegripa uppgifter om mängden av avfall som uppkommit i verksamhet som avses i 118 § 1 mom. 1 punkten i förhållande till verksamhetens omfattning uttryckt som omsättning, antalet arbetstagare eller på något motsvarande sätt (*specifik avfallsmängd*). Bokföringen över verksamhet som avses i 118 § 1 mom. 3 punkten ska innehålla uppgifter om mängd och användningsändamål för de produkter och material som uppkommer vid förberedelse av avfall för återanvändning, materialåtervinning eller annan återvinning, specificerade enligt produkt- och materialgrupp.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i bokföringen, angivna enligt verksamhet, avfallsslag eller produkt- eller materialgrupp, och om beräkning av den specifika avfallsmängden får utfärdas genom förordning av statsrådet. För ett behörigt fullgörande av tillsynen över verksamheten får bestämmelser om lämnandet av bokföringsuppgifter till tillsynsmyndigheten eller till det datasystem den förvaltar utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bokföringsuppgifterna ska bevaras i pappersform eller elektronisk form i sex år. Bestämmelser om en tidsfrist som är kortare än sex år i sådana fall där en sexårig bevaringstid är uppenbart onödig med avseende på tillsynen över verksamheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

121 §

Skyldighet att upprätta ett transportdokument

Avfallsinnehavaren ska innan avfallstransporten inleds upprätta ett transportdokument för farligt avfall, POP-avfall, slam från slamavskiljare och slutna tankar, slam från sand- och fettavskiljningsbrunnar, förorenad mark och bygg- och rivningsavfall, fränsett icke-förorenad mark, som transporteras och överlämnas till en mottagare som avses i 29 §. Transportdokumentet ska innehålla för övervakningen och uppföljningen behövliga uppgifter om avfallets typ, beskaffenhet, mängd och ursprung samt leveransplatsen, leveransdatumet, behandlingssättet på leveransplatsen och transportören.

Om avfall som avses i 1 mom. avhämtas från hushåll, ska avfallstransportören upprätta transportdokumentet i avfallsinnehavarens ställe och se till att dokumentet ges till mottagaren och att det bevaras. Bestämmelser om det transportdokument som ska användas vid internationella avfallstransporter finns i avfallstransportförordningen.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska antecknas i transportdokumentet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

121 a §

Förfaranden för användning av transportdokument

Ett i 121 § avsett transportdokument ska upprättas elektroniskt. Uppgifterna i transportdokumentet ska vara i maskinläsbar form. Ändringar i ett transportdokument ska kunna spåras i efterhand och de ska göras så att de ursprungliga uppgifterna inte förstörs. Transportdokumentet ska vara läsbart medan avfallstransporten pågår och uppgifterna i dokumentet ska vara tillgängliga för alla som deltar i transporten. Avfallsinnehavaren ska med en elektronisk underskrift, en elektronisk stämpel eller någon annan tillförlitlig elektronisk verifieringsmetod bekräfta riktigheten i de uppgifter som lämnats i transportdokumentet, att avfallstransportören har tagit emot avfallet för transport och att mottagaren har tagit emot avfallet. Avfallsinnehavaren och mottagaren ska bevara uppgifterna i transportdokumentet i tre år efter avslutad transport.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan transportdokumentet upprättas på papper, om det inte finns förutsättningar för att upprätta ett elektroniskt dokument. Avfallsinnehavaren ska se till att transportdokumentet på papper finns med under avfallstransporten och att det ges till avfallsmottagaren efter slutförd transport. I transportdokumentet på papper ska verifiering enligt 1 mom. göras med underskrifter eller andra arrangemang, om detta inte försämrar bekräftelsens tillförlitlighet.

Närmare bestämmelser om transportdokumentets utformning och användning samt om verifiering av uppgifterna i dokumentet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

122 §

Rätt att få uppgifter

Tillsynsmyndigheten, miljöministeriet och Finlands miljöcentral eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som förordnats av någon av dem har rätt att på begäran för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den samt för tillsynen över efterlevnaden av kvicksilverförordningen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, och för verkställigheten av lagen få

1) behövliga uppgifter av avfallsinnehavaren eller någon annan aktör inom avfallshanteringen eller av den som är skyldig att städa upp ett nedskräpat område,

2) behövliga uppgifter om tillverkningen av en produkt och om de ämnen som används vid tillverkningen, om de i 5 a § avsedda biprodukter som uppkommer i verksamheten, om när återvunnet avfall upphör att klassificeras som avfall enligt kriterierna i 5 b § och om bedömningsgrunderna för detta samt om de produkter som tillverkas, importeras eller annars släpps ut på marknaden och det avfall som de ger upphov till och om avfallshanteringen, av den som tillverkar eller importerar en produkt eller av någon annan som släpper ut en produkt på marknaden,

3) behövliga uppgifter och handlingar av en annan myndighet, tjänsteman eller tjänsteinnehavare som avses i denna paragraf, trots den i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivna tystnadsplikten,

4) behövliga uppgifter av en distansförsäljare som bedriver verksamhet från Finland om produkter som denne sålt till en annan stat och som omfattas av producentansvaret samt om fullgörandet av producentansvarsskyldigheterna i landet i fråga.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

127 §

Åtgärder vid förseelser eller försummelser som gäller produkter eller produktmärkningar

Om en produkt är förbjuden eller inte uppfyller de specificerade kraven i denna lag eller i en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av 10 §, får Säkerhets- och kemikalieverket

1) ålägga den som tillverkar eller importerar produkten eller någon annan som släpper ut produkten på marknaden att företa sådana ändringar i produkten eller dess märkningar att de krav som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den uppfylls och att visa att ändringarna har företagits,

2) temporärt eller permanent förbjuda den som tillverkar eller importerar den produkt som inte motsvarar bestämmelserna, någon annan som släpper ut produkten på marknaden eller distributören att tillverka, importera, förmedla, sälja eller överlåta produkten eller förbjuda användning av den eller ålägga den som har överträtt bestämmelserna att vidta behövliga åtgärder i fråga om produkter som redan har släppts ut på marknaden,

3) ålägga den som har överträtt bestämmelserna att bortföra produkten för adekvat behandling som avfall.

Ett i 1 mom. 1 punkten avsett åläggande meddelas av Tullen i fråga om dryckesförpackningar som omfattas av ett i 68 § avsett retursystem för dryckesförpackningar. I ett sådant fall är det den ansvarige för retursystemet som meddelas åläggandet.

129 §

Vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande

Tillsynsmyndigheten ska, om det inte är uppenbart onödigt, förena ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av denna lag med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad eller om att verksamheten avbryts eller förbjuds.

131 §

Försummelseavgift

En producent som avses i 6 kap. är skyldig att betala försummelseavgift, om den försummar den i 62 § avsedda skyldigheten att ansluta sig till en producentsammanslutning eller skyldigheten enligt 101 § att göra en ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret. En producentsammanslutning är skyldig att betala försummelseavgift, om den försummar skyldigheten enligt 101 § att göra en ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret.

Skyldig att betala försummelseavgift är också

5) den som försummar skyldigheten enligt 121 § att upprätta ett transportdokument eller skyldigheten enligt 121 a § att se till att transportdokumentet medföljer avfallstransporten eller skyldigheten att bekräfta att avfallet har tagits emot,

8) den som försummar skyldigheten enligt artikel 15 i avfallstransportförordningen att vidarebefordra en kopia av transportdokumentet till den behöriga myndigheten, skyldigheten enligt ar-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

tikel 16 att fylla i transportdokumentet eller att vidarebefordra en kopia av transportdokumentet till den behöriga myndigheten eller skyldigheten enligt artikel 17 att meddela om ändringar av en godkänd transportör, eller den som försummar skyldigheten att upprätta eller underteckna ett dokument som avses i artikel 18 i den nämnda förordningen eller att medföra dokumentet under transporten,

136 §

Åtgärder i samband med brottmål

Tillsynsmyndigheten ska göra en anmälan till polisen eller, om det är fråga om tullbrott, i första hand till Tullen för inledande av förundersökning, om det finns skäl att misstänka en gärning eller försummelse som avses i 147 § 1 mom. Anmälan behöver dock inte göras, om gärningen med hänsyn till omständigheterna ska anses vara ringa och allmänt intresse inte kan anses kräva att åtal väcks.

Närings-, trafik- och miljöcentralen är målsägande i brottmål, om allmänt intresse har kränkts. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland är målsägande i brottmål som gäller producentansvar och Finlands miljöcentral i brottmål som gäller internationella avfallstransporter, om allmänt intresse har kränkts.

143 §

Register över avfallstransporter och behandling av bioavfall på fastigheter

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten ska föra ett register där de uppgifter som avses i 39 § 2 mom. och 41 a § 2 mom. antecknas. Personuppgifter som i fråga om transporter antecknats i registret ska bevaras i fem år från det att anteckningen gjordes. Personuppgifter som antecknats i registret i fråga om behandling av bioavfall på en fastighet ska bevaras i fem år efter det att behandlingen har avslutats. Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten är också en sådan personuppgiftsansvarig som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten ska för ~~den allmänna styrningen~~, uppföljningen, ~~utvecklingen~~ och rapporteringen av avfallshanteringen på begäran i redigerbar elektronisk form lämna andra än sekretessbelagda uppgifter som förts in i registret till de **uppföljnings- och rapporteringsansvariga** statliga myndigheter som avses i 22 § och till de expertmyndigheter och sakkunniginrättningar som avses i 27 §.

146 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Den som vid utförandet av uppdrag enligt denna lag har tagit del av uppgifter om en enskilds och en sammanslutnings ekonomiska ställning, om en företagshemlighet eller om en enskilds per-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

sonliga förhållanden får trots sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet lämna ut sådana uppgifter till tillsynsmyndigheten och miljöministeriet som är nödvändiga för fullgörande av uppgifter enligt denna lag och till Åklagarmyndigheten, Polisen och Tullen för utredning av brott. Till Skatteförvaltningen får dessutom lämnas uppgifter som annars är sekretessbelagda och som är nödvändiga för tillsyn över verkställigheten av avfallsskattelagen (1126/2010) och lagen om accis på vissa dryckesförpackningar.

147 §

Straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för miljöförstöring finns i 48 kap. 1—4 § i strafflagen (39/1889).

Den som på något annat sätt än vad som avses i 1 mom. uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot förbudet enligt 13 § 1 mom. att överge avfall eller behandla det på ett okontrollerat sätt,

2) bryter mot förbudet enligt 15 a § att på avstjälningsplatser förbränna eller deponera avfall som samlats in separat för förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning,

3) försummar skyldigheten enligt 15 b § att kvalitetssäkra avfall som ska återvinnas,

4) bryter mot förbudet enligt 17 § 1 mom. att blanda upp farligt avfall,

5) bryter mot förbudet enligt 18 § att förbränna avfall på Finlands vattenområde och i Finlands ekonomiska zon,

6) försummar sin skyldighet enligt 28 § att ordna avfallshantering,

7) överlämnar avfall till någon annan än en mottagare som avses i 29 §,

8) försummar sin skyldighet enligt 31 §,

9) försummar sin skyldighet enligt 35 § 3 mom. att föra avfallet till en mottagnings- eller behandlingsplats som kommunen har anvisat,

10) försummar sin skyldighet enligt 39 § 2 mom. att lämna uppgifter om avfall som avhämtats från fastigheter,

11) försummar sin skyldighet enligt 40 § att ordna en mottagningsplats,

12) försummar sin skyldighet enligt 41 § 1 mom. att överlämna avfall till fastighetsvis avfallstransport,

13) försummar sin skyldighet enligt 46 § att ordna avfallshantering,

14) försummar den i 49 § avsedda mottagningskyldigheten för producenter,

15) försummar sin skyldighet enligt 50 § att ordna en mottagningsplats,

16) försummar den i 56 § avsedda mottagningskyldigheten för distributörer,

17) bryter mot det i 72 § avsedda nedskräpningsförbudet,

18) försummar sin i 76 § avsedda insamlingsskyldighet,

19) bryter mot ett förbud, en föreskrift eller ett villkor eller åsidosätter ett åläggande eller ett beslut som meddelats med stöd av 91 §, 96 § 2 mom., 103 § 2 mom., 125 §, 126 § 1 mom., 127 eller 128 §,

20) bryter mot eller försummar en begränsning, ett förbud, ett krav, en föreskrift eller en skyldighet som anges i en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av 8 § 3 mom., 10 §, 12 § 3 mom., 14 §, 15 § 3 mom., 16 § 3 mom. eller 49 § 1 mom.,

21) i strid med 109 eller 110 § eller en bestämmelse eller ett beslut i ett enskilt fall som utfärdats med stöd av denna lag eller i strid med förbudet mot blandning av avfall enligt artikel 19 i avfallstransportförordningen, förbudet mot export enligt artiklarna 34, 36, 39 eller 40 i den förord-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

ningen eller förbudet mot import enligt artiklarna 41 eller 43 i den förordningen importerar eller exporterar avfall eller transiterar avfall genom finskt territorium,

22) försummar anmälan enligt artikel 4 i avfallstransportförordningen, skyldigheten enligt artikel 13.2 i den förordningen att underrätta den behöriga myndigheten om en ändrad transportväg, skyldigheten enligt artikel 17 i den förordningen att meddela den behöriga myndigheten om ändringar i den godkända avfallstransportens mängd, transportväg, vägval eller transportdatum, skyldigheten enligt artikel 20 i den förordningen att bevara dokumentation och information eller skyldigheten enligt artikel 49 i den förordningen att vidta åtgärder för skydd av miljön, bortsett från försummelse som avses i 131 § 2 mom. 8 och 9 punkten,

23) bryter mot restriktionen enligt artikel 4.1 i kvicksilverförordningen av import för bortskaffande som avfall, skyldigheten enligt artikel 10.4 i den förordningen att utrusta tandvårdsinrättningar med amalgamavskiljare som uppfyller kraven eller kravet att underhålla amalgamavskiljare, skyldigheten enligt artikel 10.6 i den förordningen att ordna avfallshantering för amalgamavfall, kravet enligt artikel 11 i den förordningen på bortskaffande av avfall från stora källor eller skyldigheten enligt artiklarna 12 eller 14.4 i den förordningen att lämna uppgifter, eller

24) bryter mot den i artikel 7 i fartygsåtervinningsförordningen föreskrivna skyldigheten att utarbeta en återvinningsplan för fartyget,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *brott mot avfallslagen* dömas till böter.

Bestämmelser om ordningsbot som enda straff för ringa brott mot nedskräpningsförbudet enligt 72 § finns i lagen om ordningsbotsföreselser (986/2016).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Kommunens skyldighet enligt 36 § i denna lag att göra en marknadsundersökning tillämpas från och med den 1 juli 2022. Avfallsinnehavarens skyldighet enligt 41 a § i denna lag att lämna uppgifter till den kommunala avfallshanteringsmyndigheten om småskalig behandling av bioavfall på fastigheten och den kommunala avfallshanteringsmyndighetens skyldighet att anteckna uppgifterna i det register som avses i 143 § tillämpas från och med den 1 januari 2023.

Producentens skyldighet till egenkontroll enligt 53 a § i denna lag och skyldigheten gällande producenternas betalningsandelar och anpassning av dem enligt 63 a § tillämpas från och med den 1 januari 2023. Skyldigheten att föra bok över livsmedelsavfall enligt 118 a § och skyldigheten enligt 121 a § 1 mom. att upprätta transportdokumentet i elektronisk form tillämpas från och med den 1 januari 2022.

De ärenden som är anhängiga när denna lag träder i kraft behandlas enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om en fullföljdsdomstol efter ikraftträdandet av denna lag upphäver ett beslut och återförvisar ärendet att i sin helhet behandlas på nytt, ska ärendet behandlas och avgöras enligt bestämmelserna i denna lag.

Om det när denna lag träder i kraft inom kommunen används avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar för annat än blandat kommunalt avfall eller slam från slamavskiljare och slutna tankar, ska avfallstransporterna tidigast inom två år och senast inom tre år från lagens ikraftträdande övertas av kommunen i fråga om bioavfall och ~~senast~~ den 1 juli 2023 i fråga om annat fast kommunalt avfall.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

En aktör eller aktörer som företräder förpackningsproducenter och kommuner ska ingå ett i 49 a och 49 b § avsett avtal om samarbete och ersättning av kostnader senast den 31 december 2021. Ersättningar enligt avtalet ska betalas ut från och med den 1 juli 2023.

Om en producentsammanslutning har slutit ett sådant avtal om behandling av förpackningsavfall före ikraftträdandet av denna lag som när det fullgörs tryggar uppkomsten av en investering av betydelse för återvinningen, förpliktar avtalet som sådant i högst sju år från ikraftträdandet den för registrering i producentregistret godkända nya producentsammanslutning till vilken ansvar och rättigheter från producentsammanslutningen för förpackningsavfall i övrigt övergår.

En producent som inte är medlem i en producentsammanslutning ska ansluta sig till en producentsammanslutning eller bilda en sådan tillsammans med andra producenter senast den 31 december 2021. Producentsammanslutningar, ansvariga för retursystem för dryckesförpackningar och producenter som inte har anslutit sig till en producentsammanslutning ska lämna in en i 101 § avsedd ansökan om godkännande för anteckning i producentregistret senast den 30 juni 2022.

2.

Lag

om ändring av miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 51 § 2 mom., 62 § 1 mom., 204 § 4 mom., 220 § 1 mom. och 225 § 1 mom., av dem 51 § 2 mom. och 225 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1166/2018 samt 204 § 4 mom. sådant det lyder i lag 49/2019, som följer:

51 §

Inverkan av vissa planer och program

I ett tillstånd som gäller en tillståndspliktig behandlingsanläggning eller behandlingsplats för avfall ska den riksomfattande avfallsplan som avses i 87 § i avfallslagen beaktas.

62 §

Uppföljnings- och kontrollvillkor

Ett miljötillstånd ska förenas med behövliga villkor om utsläppskontroll och kontroll av verksamheten samt om kontroll av miljöpåverkan och tillståndet i miljön efter avslutad verksamhet.

Betänkande MiUB 3/2021 rd

Tillståndet ska dessutom förenas med behövliga villkor om uppföljning och kontroll av avfallshandlingen i enlighet med 120 § i avfallslagen samt om en plan för uppföljning och kontroll av avfallsbehandlingen och efterlevnaden av den. Bestämmelser om lämnandet av uppgifter som ingår i bokföringen över avfall från verksamheten till tillsynsmyndigheten eller till ett datasystem som den upprätthåller får utfärdas genom förordning av statsrådet med stöd av 118 a eller 119 § i avfallslagen.

204 §

Vissa riksomfattande planer och program

Bestämmelser om det nationella luftvårdsprogram som krävs enligt direktivet om nationella utsläppstak finns i 149 c §. Bestämmelser om den riksomfattande avfallsplanen finns i 87 § i avfallslagen.

220 §

Särskilda bestämmelser om långlivade organiska föreningar

Vid behandlingen av tillstånds- och anmälningssärenden enligt denna lag ska bestämmelserna i artiklarna 6.3 och 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föreningar iakttas.

225 §

Brott mot miljöskyddslagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) åsidosätter en anmälningsskyldighet som avses i 99, 115 a, 116, 118—120, 123, 136 eller 178 §,

2) åsidosätter sin skyldighet enligt ett tillståndsvillkor i miljötillståndet, sin skyldighet enligt ett beslut som meddelats med anledning av anmälan eller sin skyldighet enligt ett föreläggande eller villkor som en myndighet har meddelat med stöd av 80 § 3 mom., 94 § 3 mom., 95 § 1 mom., 99 eller 136 §,

3) bryter mot ett förbud som avses i 16—18 § eller mot en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 9, 10, 17, 156, 216 eller 217 §,

4) åsidosätter sin skyldighet enligt 94 § 1 och 2 mom., 114, 115, 133, 134, 139 eller 155 § eller bryter mot villkoren i ett beslut som miljöministeriet meddelat med stöd av 213 §,

5) inleder anmälningsskyldig verksamhet före den tidpunkt som avses i 115 c §,

6) börjar vidta en åtgärd som avses i 118 § eller inleder verksamhet som avses i den paragrafen innan den tid som avses i 118 § 3 mom. har förflutit,

7) åsidosätter sin skyldighet enligt artikel 4—8, 10—13, 15—17, 20, 22—24 eller 27 i ozonförordningen eller sin skyldighet enligt artikel 3—8, 10—17 eller 19 i F-gasförordningen eller en-

Betänkande MiUB 3/2021 rd

ligt 165 §, handlar i strid med sin skyldighet enligt artikel 5, 6 eller 9.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG, handlar i strid med 159 § 1 mom. eller 161 § eller handlar i strid med en statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 17 kap. eller med F-gasförordningen,

8) åsidosätter sin skyldighet enligt artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar, eller

9) på marknaden släpper ut en förbränningsmotor avsedd för arbetsmaskiner eller en arbetsmaskin i vilken har installerats en förbränningsmotor i strid med artikel 8, 9, 11—15 eller 31—33 i förordningen om typgodkännande av förbränningsmotorer, låter bli att lämna sådana uppgifter till typgodkännandemyndigheten som kan leda till avslag på eller återkallelse av ett typgodkännande som avses i förordningen om typgodkännande av förbränningsmotorer eller till återkallelse av motorer enligt artikel 40 i den förordningen eller använder en manipulationsstrategi som avses i artikel 3.63 i strid med artikel 18 i förordningen om typgodkännande av förbränningsmotorer,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *brott mot miljöskyddslagen* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en ansökan om tillstånd som blivit anhängig före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av kemikalielagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kemikalielagen (599/2013) 3 §, 6 § 1 punkten underpunkt f, 15 § 2 mom. och 59 § 1 mom., av dem 3 § och 15 § 2 mom. sådana de lyder i lag 711/2020, och
fogas till lagen en ny 22 b § som följer:

Betänkande MiUB 3/2021 rd

3 §

Lagens tillämpning inom försvarsförvaltningen och inom den produktion som stöder försvaret

Bestämmelser om nödvändiga undantag när det gäller iakttagande av denna lag samt Reach-förordningen, CLP-förordningen och biocidförordningen inom försvarsförvaltningens verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet, om det behövs med hänsyn till rikets försvar.

Undantagen kan gälla

- 1) kommunikationen i distributionskedjan och skyldigheterna för nedströmsanvändare,
- 2) tillståndsförfarandet enligt Reach-förordningen,
- 3) klassificering, märkning och anmälningar enligt CLP-förordningen,
- 4) tillståndsförfarandet enligt biocidförordningen,
- 5) utlämnande av uppgifter till tillsynsmyndigheter.

Bestämmelser om nödvändiga undantag som när det gäller försvarsförvaltningen och produktion till stöd för försvaret får göras i fråga om lämnande av i 22 b § avsedda uppgifter om sådana varor vars produktion direkt stöder försvaret får också utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inom försvarsförvaltningen får det dessutom göras avvikelser från kraven i denna lag, Reach-förordningen, CLP-förordningen och biocidförordningen, om de förutsättningar för handlingssekretess som anges i 24 § 1 mom. 10 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) eller i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet (588/2004) uppfylls, eller om en avvikelse annars är nödvändig med hänsyn till försvarets karaktär, syfte eller särskilda uppgifter.

Vid tillämpningen av denna lag och Europeiska unionens kemikalielagstiftning inom försvarsförvaltningen och den produktion som stöder försvaret ska tillräcklig omsorg och försiktighet iaktas i syfte att förebygga person-, miljö- och egendomsskador.

6 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *Europeiska unionens kemikalielagstiftning* följande EU-förordningar och med stöd av dem utfärdade rättsakter:

f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föreningar, nedan *POP-förordningen*, och

15 §

Behöriga myndigheter och utsedda organ

Finlands miljöcentral är behörig myndighet enligt artikel 19 i POP-förordningen och, med undantag för de uppgifter som avses i 1 mom., enligt artikel 17 i kvicksilverförordningen samt utsedd nationell myndighet enligt artikel 4 i PIC-förordningen. Finlands miljöcentral är dessutom

Betänkande MiUB 3/2021 rd

utsedd nationell myndighet enligt Rotterdamkonventionen, om inte något annat följer av PIC-förordningen.

22 b§

Lämnande av uppgifter om sådana ämnen i en vara som inger mycket stora betänkligheter

En i artikel 3.33 i Reach-förordningen avsedd leverantör av en vara ska lämna de uppgifter som avses i artikel 33.1 i den förordningen till Europeiska kemikaliemyndigheten. Informationen ska lämnas med hjälp av de formulär och programvaruverktyg som Europeiska kemikaliemyndigheten tillhandahåller för detta ändamål. Skyldigheten gäller inte en sådan leverantör av en vara som endast levererar varan till konsumenten.

59 §

Kemikalieförseelse

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

- 1) bryter mot språkkraven som gäller kemikalieinformationen i 20 § eller bestämmelserna om marknadsföring av kemikalier i 21 §,
 - 2) åsidosätter sin skyldighet att lämna uppgifter enligt 22, 22 a eller 22 b §,
 - 3) åsidosätter sin anmälningsskyldighet enligt 23 § 2 mom.,
 - 4) åsidosätter sin skyldighet att låta godkänna biocidprodukter enligt 27 § eller underlåter att ansöka om tillstånd för eller göra anmälan om försöksverksamhet enligt 34 §,
 - 5) bryter mot den skyldighet att använda biocidprodukter på behörigt sätt och med iakttagande av bruksanvisningarna som följer av 35 §,
 - 6) underlåter att lämna in prover enligt 36 §, eller
 - 7) bryter mot den skyldighet att lämna in en anmälan som följer av 40, 43 eller 44 §, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *kemikalieförseelse* dömas till böter.
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 48 kap. 1 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 761/2018, som följer:

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) i miljön för eller släpper ut eller lämnar ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lag, eller i strid med föreskrifter eller i strid med beslut i enskilda fall, eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkor,

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använder en anordning i strid med

a) lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor,

b) kemikalielagen,

c) Reach-förordningen,

d) CLP-förordningen,

e) biocidförordningen,

f) växtskyddsmedelsförordningen,

g) bestämmelser som har utfärdats med stöd av de författningar och rättsakter som nämns i underpunkterna a—f eller med stöd av miljöskyddslagen (527/2014),

h) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

i) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006,

j) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föreningar,

k) artikel 3, 4 eller 4a i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel,

l) bestämmelser som nämns i 147 § 2 mom. i avfallslagen (646/2011),

Betänkande MiUB 3/2021 rd

m) bestämmelser som har utfärdats eller beslut eller förbud som i enskilda fall har meddelats med stöd av avfallslagen, eller

n) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/852 om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008,

3) försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering,

4) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med

a) avfallslagen, bestämmelser som har utfärdats eller beslut i enskilda fall som har meddelats med stöd av den,

b) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall, eller

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/852 om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008,

5) i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med

a) en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen,

b) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006,

d) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 649/2012 om export och import av farliga kemikalier,

e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föreningar, eller

f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/852 om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008,

6) ur landet för ut genetiskt modifierade organismer, eller livsmedel eller foder som innehåller sådana, i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer, eller

7) i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2013 om återvinning av fartyg och om ändring av förordning (EG) nr 1013/2006 och direktiv 2009/16/EG försummar att se till att den förteckning över farliga material som avses i artikel 5 i den förordningen är uppdaterad när ett fartyg transporteras till en fartygsåtervinningsanläggning, eller transporterar ett fartyg för nedmontering till någon annan fartygsåtervinningsanläggning än en sådan som nämns i den europeiska förteckningen enligt artikel 16 i den förordningen,

så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska *för miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 83 § i livsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 83 § i livsmedelslagen (/2021) ett nytt 3 mom. som följer:

83 §

Handräckning

Tillsynsmyndigheterna ska på begäran ge tillsynsmyndigheten enligt avfallslagen (646/2011) handräckning vid tillsynen över skyldigheten att föra bok över livsmedelsavfall enligt 118 a § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen genomför en systematisk utvärdering av hur lagen fungerar med särskild fokus på hur materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall, priserna på avfallstransporter samt små och medelstora företags konkurrensställning utvecklas och att regeringen lägger fram resultaten av utvärderingen för utskottet före utgången av 2025.*
2. *Riksdagen förutsätter att regeringen utreder möjligheterna att föreskriva ett enklare nytt förfarande, särskilt när det gäller upphörandet att klassificeras som avfall, där behörigheten koncentreras till en enda myndighet.*
3. *Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer ett tillräckligt stöd för det genomförandeprojekt som nämns i propositionen och vars syfte är att främja konkurrensutsättningen av transporterna i enlighet med 36 § i avfallslagen så att också mindre transportföretag kan delta i anbudsförfaranden och få transportentreprenader. Projektet ska genomföras i nära samarbete mellan miljöministeriet, arbets- och näringsministeriet, transportföretagen, kommunerna och deras avfallsanläggningar.*

Betänkande MiUB 3/2021 rd

4. *Riksdagen förutsätter att regeringen stöder utvecklandet av upphandlingskompetensen och ett effektivt utbyte av bästa praxis som en del av det ovannämnda genomförandeprojektet i syfte att säkerställa också små och medelstora företags konkurrensvillkor.*

Helsingfors 10.6.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juha Sipilä cent
vice ordförande Tiina Elo gröna
medlem Petri Huru saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Niina Malm sd
medlem Kai Mykkänen saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Katja Taimela sd
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ari Torniainen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Betänkande MiUB 3/2021 rd Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

I propositionen föreslås det att avfallslagen, miljöskyddslagen, kemikalielagen och strafflagen ändras. En del av de föreslagna ändringarna är nödvändiga för att genomföra EU:s avfallspaket och förordningen om långlivade organiska föroreningar, en del följer av nationella behov. Genom propositionen genomförs skrivningar som ingår i den strategiska helheten "Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden" i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering, som genom ökad materialåtervinning av avfall stärker Finlands roll som föregångare inom cirkulär ekonomi.

Det föreslås att det i avfallslagen och förordningar som utfärdas med stöd av den föreskrivs om nya mål för och skyldigheter till materialåtervinning och separat insamling av avfall. Målet är att 55 viktprocent av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas 2025, 60 viktprocent 2030 och 65 viktprocent 2035. Också målen för materialåtervinning av förpackningsavfall skärps.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av avfallslagen och vissa lagar som har samband med den föreslås det att det nuvarande dubbelsystemet delvis ska slopas. Möjligheten för kommunen att överföra ansvaret för att ordna avfallstransport till fastighetsinnehavaren ska avskaffas i fråga om sådant fast kommunalt avfall som ska samlas in separat (bioavfall, småskaligt metallavfall, förpackningsavfall av fiber, glas, metall och plast samt eventuella andra avfallstyper som ska samlas in separat). Kommunen ska alltså ordna transporten av sådant avfall från fastigheterna.

Sannfinländarna anser i princip att det är en bra utgångspunkt att man strävar efter ett bättre, tryggare och hållbarare samhälle, där vårt lands roll i den cirkulära ekonomin stärks. Vi kan dock inte godta det nu framlagda förslaget, eftersom vi anser att det straffar företagarsektorn i branschen med mycket hård hand. Man bör också komma ihåg att avvecklingen av det dubbla systemet åtminstone delvis har betydande negativa konsekvenser för företagen, och de har inte utretts på ett korrekt sätt i propositionen. På samma sätt ingriper denna ändring i kommunens självbestämmanderätt och ökar uppgifterna för de kommuner som inte har velat inta en operativ roll i fråga om transporter.

Sannfinländarna kan inte heller godkänna denna proposition för att man i praktiken åter skapar ett system som blir en "dold skatt", genom vilket kommunerna samlar in extra inkomster. Detta beror å sin sida på att det dubbelsystem som funnits under hela avfallslagstiftningens giltighetstid, sedan 1970-talet, för transport av avfall som kommunen ansvarar för nu delvis ska skrotas. Nu ska bara de kommunala funktionerna finnas kvar. Detta urholkar också invånarnas valfrihet. Kommunen har hittills kunnat ordna transporten av avfallet centraliserat eller genom sitt beslut överföra beställningen av transporten till fastighetsinnehavarna. Ett villkor för ett sådant beslut har varit att avfallstransporttjänster tillhandahålls på ett heltäckande och tillförlitligt sätt samt på skäliga och icke-diskriminerande villkor och att avfallstransporten främjar avfallshanteringens allmänna funktion i kommunen, stöder också utvecklingen av avfallshanteringen i regionen och inte

Betänkande MiUB 3/2021 rd Reservation 1

medför fara eller skada för hälsa eller miljö. I fortsättningen kommer detta alltså inte längre att vara fallet, eftersom systemet endast går i en riktning som gynnar kommunerna.

Nyttan med det nuvarande systemet har i praktiken helt åsidosatts i propositionen. Det dubbla systemet gör det möjligt att beakta avfallshanteringens regionala särdrag vid ordnandet av transporter. Många kommuner anser att den transport som fastighetsinnehavaren ordnar är det transportsystem som bäst lämpar sig för området, och den anses främja företagsverksamheten, sysselsättningen, invånarnas valfrihet och kommunedemokratien i området. Inom dessa områden är invånarna vana att beställa transporttjänsten själv, och på så sätt har transportföretagen fått en relativt etablerad kundkrets.

Dessutom befarar vi verkligen att propositionen kommer att medföra betydande merkostnader för aktörerna inom branschen. Denna risk är således väsentlig – om övergångsperioden blir för kort eller obefintlig för avfallsinnehavarna. Så som det ser ut nu.

Det bör likaså noteras att det inte heller ur miljösynpunkt är nödvändigt att ingripa i det dubbla systemet, utan det skulle vara möjligt att uppnå återvinningsmålen fullt ut också inom ramen för den nuvarande transportmodellen. Enligt de sakkunniga som utskottet hört kan överföringen av avfallsinsamlingsverksamheten till kommunen i själva verket försämra återanvändningen och tillgången till återvinningsbara avfallsfraktioner, eftersom det för kommunerna för att undvika sanktionsavgifter kan vara viktigare än materialåtervinning att den långsiktiga tonbaserade avtalskvot som överenskommit med avfallsförbränningsanläggningen fylls. Då transporteras till exempel papp, kartong, plast och papper till avfallsförbränningsanläggningen för förbränning i stället för återanvändning. Ändringen av transportsystemet bidrar således i praktiken till att försvåra uppnåendet av målen för en höjning av återvinningsgraden.

Vi välkomnar heller ens ett partiellt upphävande av det dubbla systemet.

Slutligen ogillar vi den överdrivna politiska styrning och det tvång som ingår i propositionen. Det bör nu noteras att varken avfallsdirektivet eller annan EU-lagstiftning innehåller några bestämmelser om hur avfallstransporter ska ordnas i medlemsstaterna. Slopandet av det nuvarande dubbla systemet i fråga om fast kommunalt avfall som samlas in separat och övergången till kommunalt ordnad avfallstransport är således en rent nationell lösning som baserar sig på regeringens egna riktlinjer. Vi är emot detta.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 32, 37, 41 §, 62 § 1 mom. och 91 § 3 mom. i lagförslag 1 samt 6 mom. i ikraftträdandebestämmelsen med följande ändringar: ***(Reservationens ändringsförslag)*** och

att riksdagen godkänner ett uttalande. ***(Reservationens förslag till uttalande)***

Betänkande MiUB 3/2021 rd
Reservation 1

Reservationens ändringsförslag

32 §

Kommunens skyldighet att ordna avfallshantering

Kommunen ska ordna hanteringen av följande slag av avfall som inte är farligt avfall:

- 1) avfall från stadigvarande bostäder, fritidsbostäder, internat och annat boende, ~~inbegripet avfall från småskalig bygg- och rivningsverksamhet som hushållen själva utför,~~
- 2) kommunalt avfall från kommunens förvaltning och servicefunktioner,
- 3) sådant kommunalt avfall från affärslokaler som samlas in på fastigheten tillsammans med avfall enligt 1 och 2 punkten,
- 4) annat kommunalt avfall som samlas in tillsammans med avfall enligt 1—3 punkten inom ramen för ett områdesvist sopsugsystem eller något annat motsvarande insamlingssystem.

Kommunen ska dessutom ordna

- 1) ~~avfallshanteringen av sådant slam från slamavskiljare och slutna tankar som uppkommer i verksamhet som avses i 1 mom. 1—3 punkten,~~
- 2) 1) mottagning och behandling av farligt avfall från boende,
- 3) 2) ~~mottagning och behandling av farligt avfall från jord- och skogsbruket, om det inte är fråga om oskäligen stora avfallsmängder.~~

Kommunens skyldighet enligt 1 och 2 mom. gäller inte avfall som i enlighet med 6 eller 7 kap. förs till avfallshantering som producenten eller distributören ordnar. Bestämmelser om kommunens och förpackningsproducentens skyldighet att gemensamt ordna fastighetsvis separat insamling av förpackningsavfall finns i 49 a §.

Närmare bestämmelser om vad och vilken verksamhet det avfall som avses i 1 mom. inbegriper får utfärdas genom förordning av statsrådet.

37 §

Avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar

Kommunen kan besluta att fastighetsvis avfallstransport ordnas i kommunen eller en del av kommunen så att fastighetsinnehavaren avtalar om den med en avfallstransportör (avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar), om

- 1) avfallstransporten då uppfyller vad som föreskrivs i 35 § 2 mom.,
- 2) avfallstransporten främjar avfallshanteringen allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshanteringen i regionen och inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön,
- 3) beslutets verkningar sammantaget bedöms vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet.

Kommunen kan besluta att avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar ska gälla avfall av en viss typ eller beskaffenhet. Om kommunen beslutar att övergå till kommunalt anordnad avfallstransport i stället för avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar, ska det i beslutet fastställas när den avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar upphör, vilket får vara tidigast fem år efter det att beslutet fattades.

Betänkande MiUB 3/2021 rd
Reservation 1

41 §

Överlämnande av avfall till fastighetsvis avfallstransport eller till en områdesvis mottagningsplats

Fastighetsinnehavaren eller någon annan avfallsinnehavare ska överlämna avfall vars hantering kommunen enligt 32 § är skyldig att ordna till den fastighetsvisa avfallstransport som ordnats i området eller till en områdesvis mottagningsplats som kommunen har ordnat.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan avfallsinnehavaren ordna transporten av sådant avfall som på grund av sin exceptionella storlek eller stora mängd eller någon annan egenkap inte lämpar sig för transport inom ramen för sedvanlig fastighetsvis avfallstransport, om transporten har godkänts i de kommunala avfallshanteringsföreskrifterna eller i kommunala miljöskyddsföreskrifter som har meddelats med stöd av 202 § i miljöskyddslagen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan fastighetsinnehavaren ordna transporten av separat insamlat bioavfall och förpackningsavfall, om fastigheten inte omfattas av skyldigheten att ordna separat insamling enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av 15 § 3 mom. eller av separat fastighetsvis insamling enligt avfallshanteringsföreskrifter som kommunen har meddelat med stöd av 91 §. Förpackningsavfallet ska föras till avfallshantering som producenten ordnar ~~och bioavfallet till avfallshantering som kommunen ordnar~~. Vid transporten ska i övrigt tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om fastighetsvis avfallstransport.

62 §

Anslutning till producentsammanslutningar

För att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel ska producenten ansluta sig till en producentsammanslutning som godkänts för införande i det producentregister som avses i 142 § eller bilda en sådan producentsammanslutning tillsammans med andra producenter. ~~Endast producenter får höra till en producentsammanslutning~~. Verksamhetsfältet för en sammanslutning av förpackningsproducenter ska omfatta alla förpackningsmaterial.

91 §

Kommunala avfallshanteringsföreskrifter

Genom de föreskrifter om fastighetsvis separat insamling av avfall som utfärdas med stöd av 1 mom. 1 punkten får det föreskrivas om mer omfattande separat insamling än vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet, om det behövs för verkställigheten av 15 § 1 mom. ~~Genom föreskrifterna får också mindre omfattande separat insamling än enligt förordningen tillåtas för viss tid och högst för fem år i taget, om någon av förutsättningarna för undantag från skyldigheten att ordna separat insamling enligt 15 § 2 mom. uppfylls.~~

Betänkande MiUB 3/2021 rd
Reservation 2

(Ikraftträdandebestämmelsen)

Om det när denna lag träder i kraft inom kommunen används avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar för annat än blandat kommunalt avfall eller slam från slamavskiljare och slutna tankar, ska avfallstransporterna tidigast inom ~~två~~**fyra** år och senast inom ~~tre~~**fem** år från lagens ikraftträdande övertas av kommunen i fråga om bioavfall och ~~senast~~**tidigast** den 1 juli ~~2023~~**2025** i fråga om annat fast kommunalt avfall.

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål vidtar åtgärder för att trygga den avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar så att bestämmelserna om den finns kvar i avfallslagen vid transport av alla avfallsfraktioner.

Helsingfors 10.6.2021

Mauri Peltokangas saf
Petri Huru saf
Sheikki Laakso saf

Betänkande MiUB 3/2021 rd Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Syftet med avfallslagen är att främja materialåtervinningen av avfall och omsätta EU:s bestämmelser i praktiken samt på så sätt stärka Finlands roll som föregångare inom cirkulär ekonomi. Samlingspartiets riksdagsgrupp anser att avfallslagens syften är bra och välkomna. Metoderna för att uppnå målen är dock inte till alla delar tillräckligt effektiva. Ändringarna behandlar också företag i branschen orättvist.

Lagen bör främja en högre materialåtervinningsgrad

Den nya lagstiftningen bör i första hand innehålla incitament för att det ska uppkomma mindre avfall, att avfallet ska kunna återvinnas effektivare och återanvändas så bra som möjligt. Propositionen fokuserar däremot på insamling av avfall.

Det centrala för att höja den låga återvinningsgraden i Finland är att granska produktens hela livscykel och möjliggöra en bättre fortsatt användning. Enbart insamling av avfall är ännu inte materialåtervinning.

Lagen löser inte heller problem som gäller rådgivning eller behovet av att förenhetliga anvisningarna. Många olika material i förpackningar försvårar materialåtervinningen och förpackningarnas olika delar måste ofta skiljas åt redan innan de förs till den egentliga återvinningsstationen. Undersökningar visar att hushållens vilja att återvinna avfall minskar om återvinningen upplevs som besvärlig. Enkel och enhetlig återvinningsmärkning, tydlig rådgivning och minskat sortiment av förpackningsmaterial skapar bättre incitament för materialåtervinning.

Samlingspartiet anser att lagstiftningen bör främja återanvändning av allt återvinningsbart material i enlighet med principerna för cirkulär ekonomi. Att plastavfall hamnar någon annanstans än i materialåtervinning bör upphöra på 2020-talet och plast som inte lämpar sig för materialåtervinning bör ersättas med återvinningsbara material. Utöver de incitament som nämns ovan behövs det förbud. I fråga om återvinningsbart avfall bör det utfärdas ett förbud mot deponering.

Kommunernas beslutanderätt i fråga om det dubbla systemet måste fortsätta

Transport av hushållsavfall har kunnat genomföras på två olika sätt, som ett dubbelt system, sedan slutet av 1970-talet. Transporten har alltså genomförts antingen av kommunen eller så att hushållet beställer avfallstransport från ett företag i branschen. Ungefär hälften av kommunerna i Finland använder numera avfallstransport som ordnas av fastighetsinnehavaren. Regeringen Marín vill slopa det dubbla systemet.

Ändringen hotar att frånta transportföretagarna deras näring, eftersom den innebär att det nuvarande dubbelsystemet för transport av separat insamlat avfall som omfattas av kommunens organiseringsansvar (bioavfall, småskaligt metallavfall, fiber-, glas-, metall- och plastförpackningsavfall samt andra eventuella avfallstyper som samlas in separat) upphör.

Betänkande MiUB 3/2021 rd Reservation 2

Samlingspartiets riksdagsgrupp anser att möjligheten till ett dubbelt system ska finnas kvar där den anses tjäna sitt syfte. I avfallslagen ska regionala särdrag beaktas, eftersom kommunerna är olika och deras situationer varierande.

Fri konkurrens är oftast den bästa lösningen för kunden. Kommunerna måste även i fortsättningen ha fullständig möjlighet till avfallstransporter som ordnas av fastighetsinnehavaren.

Ändringen motiveras med att företagens verksamhetsmöjligheter tryggas vid kommunala konkurrensutsättningar genom att det ställs krav på konkurrensutsättningen. Kommunerna kan visserligen avvika från delningen av upphandlingar till exempel genom att återopa områdets ringa storlek. Behovet av en ändring har också motiverats med att det dubbla systemet skulle ha belastat det kommunala beslutsfattandet och domstolarna. Under beredningen har man dock inte kunnat påvisa att det skulle finnas en sådan administrativ börda.

Aktörer som företräder företagare, transportörer och personer som bor i egnahemshus och fastigheter har varit emot förslaget att slopa det dubbla systemet. Samlingspartiet betonar att miljömålen och främjandet av sysselsättningen i bästa fall går hand i hand. Skenbara reformer som försämrar utgångsläget ska inte genomföras.

Kommunernas upphandlingskompetens måste utvecklas

Samlingspartiet förutsätter att också mindre transportföretags faktiska möjligheter att delta och klara sig i anbudsförfaranden för transporter säkerställs. Liksom också ekonomiutskottet och förvaltningsutskottet har framfört i sina utlåtanden (EkUU 20/2021 rd) och (FvUU 22/2021 rd) förutsätter detta inte bara att entreprenaderna delas upp i tillräckligt små delar utan också att de transporttjänster som upphandlas i fortsättningen ska definieras och planeras tidsmässigt så att företag av alla storlekar har möjlighet att på ett jämlikt sätt delta i anbudsförfarandena.

För att också små och medelstora företag ska kunna klara sig i anbudsförfaranden måste kommunerna utveckla tillräcklig kompetens i upphandling och konkurrensutsättning.

Kraven på separat insamling av förpackningar gäller endast större tätorter

Regeringen föreslår att fastigheter i tätorter med minst fem bostadslägenheter ska vara skyldiga att separat samla in olika förpackningsmaterial. En utvidgning av den separata insamlingen i alla tätorter ökar systemets kostnader i onödan i förhållande till de faktiska insamlingsmängderna. En ändamålsenlig avgränsning undanröjer behovet av att ge kommunerna möjlighet att lindra skyldigheterna enligt förordningen genom egna avfallshanteringsföreskrifter.

Skyldigheten att ordna separat insamling bör i det första skedet utvidgas till att gälla fastigheter med minst 5 lägenheter i tätorter med fler än 10 000 invånare.

Betänkande MiUB 3/2021 rd Reservation 2

De föreslagna övergångsperioderna

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 58/2010 rd) förutsatt en övergångsperiod på 3—4 år för att avsluta transportkontrakt när kommunen övergår från transport som fastighetsinnehavaren ordnar till kommunalt ordnad transport.

De föreslagna övergångstiderna är oskäligt korta med tanke på anpassningen av verksamheten. Tillräckligt långa övergångstider behövs. För företagen kan förändringen till exempel leda till investeringar i anläggningar behöver skrivas ner snabbare och till nya investeringsbehov.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslaget godkänns enligt utskottets betänkande men 37 § i lagförslag 1 med följande ändringar: (*Reservationens ändringsförslag*)

Reservationens ändringsförslag

37 §

Avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar

Kommunen kan besluta att fastighetsvis avfallstransport ordnas i kommunen eller en del av kommunen så att fastighetsinnehavaren avtalar om den med en avfallstransportör, om den på detta sätt ordnade transporten uppfyller kraven i 13 § 1 och 2 mom. samt 35 § 2 och 3 mom. ~~Fastighetsvis transport av blandat kommunalt avfall som uppkommer vid sådan verksamhet som avses i 32 § 1 mom. och sådant slam från slamavskiljare och slutna tankar som avses i 32 § 2 mom. i punkten i kommunen eller en del av kommunen ordnas så att fastighetsinnehavaren avtalar om den med en avfallstransportör, om~~

~~1) avfallstransporten då uppfyller vad som föreskrivs i 35 § 2 mom., 2) avfallstransporten främjar avfallshandlingens allmänna funktion i kommunen, stöder utvecklingen av avfallshandling i regionen och inte medför fara eller skada för hälsan eller miljön, 3) beslutets verkningar sammanlagt bedöms vara positiva, särskilt med beaktande av konsekvenserna för hushållen och för företagens och myndigheternas verksamhet.~~

Om kommunen beslutar att övergå till kommunalt anordnad avfallstransport i stället för avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar, ska det i beslutet fastställas när den avfallstransport som fastighetsinnehavaren ordnar upphör, vilket får vara tidigast ~~tre~~fyra år efter det att beslutet fattades. Kommunen kan dock besluta om en tidigare tidpunkt för upphörande inom ett område där det inte finns någon avfallstransport eller där tillgången till avfallstransport har försämrats avsevärt och detta kan leda till nedskräpning eller olägenhet eller fara för hälsan eller miljön.

~~Kommunen ska följa och övervaka att det beslut som avses i 1 mom. verkställs och att dess villkor uppfylls samt vid behov behandla frågan om avfallstransport på nytt.~~

Betänkande MiUB 3/2021 rd
Reservation 2

Helsingfors 10.6.2021

Saara-Sofia Sirén saml
Mari-Leena Talvitie saml
Kai Mykkänen saml